

25 GODINA BORBE ZA PRAVA STARIJIH OSOBA

dostojanstvo
sigurnost
poštovanje
blagostanje
1992. - 2017.

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović

Grafičko uređenje: Nenad Pejušković

Lektura: Nikol Bali

Tisak: GMG Graf

Naklada: 500 primjeraka

Zagreb, prosinca 2017.

*Ovaj je zbornik tiskan
okviru projekta
„25 godina borbe za
prava starijih osoba”,
uz potporu
Grada Zagreba*

Sindikata umirovljenika
Hrvatske

25 GODINA
BORBE
ZA PRAVA
STARIJIH OSOBA

Sadržaj:

5 Uvodno slovo:

Borba bez predaha

7 Kako smo rasli

- 7 Udruge i sindikat, kako želite
- 10 Radnici i umirovljenici zajedno su jači
- 11 Programska dosljednost
- 15 Dug „starim umirovljenicima“
- 16 Petición s 30 000 potpisa za povrat duga umirovljenicima
- 16 Prosvjed 15 000 SUH-ovaca na Trgu sportova
- 17 Gnjevna treća dob - masovne tužbe, peticije i prosvjedi
- 17 Spašavanje novih umirovljenika
- 18 Borba protiv siromaštva starijih osoba - peticija s 26 000 potpisa
- 19 Prosvjed „Zaustavimo siromaštvo i poniženje u starosti“ -
7 000 umirovljenika na trgovima
- 26 Nacionalno vijeće - participacija, suodlučivanje
- 27 Suradnja s Maticom umirovljenika
- 29 Proeuropsko opredjeljenje
- 30 Europska federacija za umirovljenike i starije osobe
- 34 Transgranično prijateljstvo
- 41 Informacijom do prava
- 43 Psihološko savjetovalište
- 43 Pravno savjetovalište
- 45 Zdravstvena istraživanja i preventivne aktivnosti
- 46 Volonterska skrb i humanitarna potpora u lokalnim zajednicama
- 49 Sportske igre umirovljenika
- 53 Priznanja SUH-ovcima

55 Za što se borimo

- 55 SUH-ovi prioriteti
- 58 SUH-ove trajne kampanje
- 58 Drugi mirovinski stup treba biti dobrovoljan
- 62 Dva paralelna mirovinska svijeta
- 63 Zloupotreba i zlostavljanje starijih osoba
- 64 Vozačke dozvole
- 65 Projekti i kampanje
- 67 Pogodnosti za članove

Uvodno slovo: Borba bez predaha

2017. godina. Slavimo 25. obljetnicu osnutka Sindikata umirovljenika Hrvatske kao nestranačke i nezavisne sindikalne organizacije umirovljenih radnika; dobrovoljne interesne, humanitarne i neprofitne udruge od šireg društvenog interesa, koja okuplja umirovljenike, starije i druge osobe Republike Hrvatske i zalaže se za ostvarivanje svih njihovih prava iz mirovinskog, zdravstvenog i socijalnog sustava i drugog.

Malo je umirovljeničkih udruga u Hrvatskoj doživjelo srebrni jubilej, u okolnostima koje im u našim prilikama nisu išle na ruku. Osnovani početkom devedesetih, na razmeđu rata i mira, dvaju različitih društvenih sustava, u vrijeme kad su počela blijediti vrijednosni temelji koji su umirovljenicima i starijim osobama jamčili dostojanstvo, SUH je bio suočen s neprestanom borbom, i to najčešće sam. Čvrsta usmjerenost na prava umirovljenika temeljem rada, vodila je ka povezanosti s radničkim sindikatima. Nije stoga čudno da je SUH već u srpnju 1993. godine udružen u Savez samostalnih sindikata Hrvatske, čija je članica i danas.

SUH je relevantan pregovarač i zagovaratelj potreba i interesa umirovljenika, te ima svoje predstavnike u brojnim tijelima i koordinacijama. Prvo, ima svoje predstavnike u Vijeću i Predsjedništvu Saveza samostalnih sindikata Hrvatske, u Nacionalnom vijeću umirovljenika i starijih osoba, tijelu za socijalni dijalog s Vladom RH i njezinim relevantnim ministarstvima i institucijama. SUH također ima stalnog predstavnika u Upravnom vijeću Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, a planira se izboriti i za mjesto svoga predstavnika u Hrvatskom zavodu za zdravstvenu zaštitu.

Od svoga osnutka SUH, s manje ili više uspjeha, podržava suradnju s Maticom umirovljenika Hrvatske (MUH), a osobito zajedničkim djelovanjem kroz Nacionalno vijeće.

Naposljedku, SUH je, što je osobito važno za njegov legitimitet i ugled, od 2004. godine punopravna članica FERPA/Europske federacije umirovljenika i starijih osoba, te vrlo aktivan u njezinu djelovanju (članstvo u Direkciji FERPA-e), te ima čelnu ulogu u regiji. SUH je osobito djeluje promičući europske vrijednosti, te vodeći i kampanju za pristupanje Europskoj uniji.

Dvadesetpetgodišnja povijest SUH-a prepuna je ostvarenih pobjeda i dobitvenih bitaka, ali i frustracije, rezignacije, posustajanja i prepreka. Ta borba, međutim, ne prestaje, jer pokušate li, možda nećete uspjeti, ali kad pokušate možda i hoćete. Najgore je kad nešto nisi ni pokušao, a mogao si. To si SUH-ovci ne bi oprostili.

Zato, idemo dalje, po mogućnosti zajedno. Jer, zajedno smo jači!

Kako smo rasli

Udruga i sindikat, kako želite

Iako je formalno osnovan usred ljeta, 18. kolovoza 1992. godine, priča o osnivanju SUH-a ne počinje tim datumom. Domovinski rat doveo je u Zagreb mnoge izbjeglice, među kojima je bilo i umirovljenika. U prostorijama tadašnjeg Saveza udruženja umirovljenika, u dvorištu Preradovićeve ulice 33, osnovan je Odbor za prava umirovljenika. Članica Odbora bila je i Ana Janja Grubor, koja je pokrenula samostalni rad na zaštiti prava umirovljenika. Oko nje se okupio krug ljudi koji su počeli promicati jednu novu, demokratsku i borbenu priču. U slučajnim razgovorima sa savjetnicom u Konfederaciji nezavisnih sindikata Hrvatske Danicom Lisičar, okupljeni su umirovljenici doznali da u inozemstvu postoje sindikati umirovljenika.

To je bio okidač za stvaranje nove udruge, s obzirom na to da je većina okupljenih oko Ane Janje Grubor bila nezadovoljna radom Saveza udruženja umirovljenika. Imenovan je Inicijativni odbor u sastavu: Đuro Dukić, Ana Janja Grubor, Alija Hamzić, Juraj Ivanković, Dušan Marković i Ivan Nahtigal. Svesrdnu su pomoć pružili još i Aleksandra Novak-Reiss, Milivoj Boroša, Grga Fajdetić, Matija Kolar, Stjepan Tisaj, Marija Cvitaš, Cvijeta Trošelj i mnogi drugi, nezadovoljni tadašnjim odnosom vlasti prema umirovljenima, naročito pogoršanim zbog rata.

Nakon dvije sjednice Inicijativnog odbora, 18. kolovoza održana je i Osnivačka skupština SUH-a. Na njoj su usvojeni Statut i Programska deklaracija, za koju je bio zadužen Ivan Nahtigal. Ustrojena su i rukovodeća tijela, na čelu s predsjednikom SUH-a Jurjem Ivankovićem, ujedno i autorom Statuta te predsjednikom Skupštine Grgom Fajdetićem.

Predsjednici Sindikata umirovljenika Hrvatske

† Juraj Ivanković (1992. - 2000.)

† Ivan Nahtigal (2000. - 2006.)

† Stjepan Krajačić (2006. - 2011.)

v.d., Matija Vošćun (2011. - 2012.)

Jasna A. Petrović (2012. -)

Na Skupštini se pojavio i predsjednik netom preimenovanog Saveza u Maticu umirovljenika Hrvatske, Stjepan Matej. Unatoč opredjeljenju SUH-a za suradnju s Maticom, došao je na osnivačku skupštinu, pokušao ju raspustiti i spriječiti osnivanje, ali nije uspio. Umjesto dotadašnje društveno-političke organizacije umirovljenika, osnovan je sindikat. Umirovljenici su dobili svoju organizaciju za borbu za ljudska prava starijih osoba, umjesto dotadašnje političke organizacije koja je uvijek bila uz vlast. Umirovljenički polet toga vremena najbolje se očituje u podatku da je broj članova SUH-a u dvije ratne godine porastao s 40 osnivačkih članova na 30 000.

Uvjeti nisu pogodovali zahtijevanju ikakvih prava i bilo je teško probiti se iz svojevrse izolacije, kao što je često naglašavao predsjednik Juraj Ivanković. Bilo je to ratno vrijeme. Prvi prodor u javnost SUH je učinio posredstvom kratkog letka koji je distribuiran na području Zagreba.

„Nije nas obeshrabrilo to što nismo imali ni najosnovnije materijalne i prostorne uvjete za normalan rad. Veselilo nas je i hrabrilo veliko raspoloženje i neizmjerena podrška velikog broja hrvatskih umirovljenika. Istina, u tadašnjem Savezu udruženja umirovljenika, a današnjoj Matici, dočekali su nas na nož, pozivali na ribanja, uvjeravanja. No mi smo odmah na osnivačkoj skupštini jasno rekli da je SUH neovisan prema državnim organima, političkim strankama, vjerskim, etničkim i drugim zajednicama, da se temelji na načelima demokracije i pluralizma, neovisnosti i autonomnosti, slobode i dobrovoljnosti učlanjivanja, za jednaka prava i dostojanstvo svih članova. Te 1992. godine osnivanje jedne nove radikalnije i borbenije umirovljeničke udruge bilo je nepoželjno. Mediji su nas ignorirali, jedva smo se probijali da bismo došli do javnosti. Neki su nas optuživali da takve organizacije ne pripadaju hrvatskoj priči. Nismo se dali zaustaviti“, riječi su Jurja Ivankovića, prvog i počasnog predsjednika SUH-a, preminuloga upravo u godini 25. godišnjice osnutka.

SUH je tada registriran kao sindikat pri Ministarstvu pravosuđa i uprave, kao što je to slučaj u svim europskim zemljama. Međutim, sindikalno određenje organizacije formalno nam je oduzeto 1997. novim Zakonom o udrugama, kojim se prisililo SUH da održi izvanrednu skupštinu 1998. i preregistrira se u udrugu. Iako je bila riječ o direktnom narušavanju međunarodnih standarda, SUH je morao zadovoljiti formu. To pitanje ostaje otvoreno i danas.

Taj dvojni status udruge pod imenom sindikata katkad zbunjuje ne samo javnost, već i članstvo. Međutim, iako je registriran kao udruga, iako u okviru SUH-a djeluje sve više podružnica koje imaju ili će imati legalni status udruge, u suštinje SUH bio i ostao sindikat. Tanke su granice između svijeta zaposlenosti i nezaposlenosti, osobito u današnje vrijeme kada se povećava dob za umirovljenje te pronalaze zakonske i praktične mogućnosti legalnog rada umirovljenika uz mirovinu. Fokus interesa SUH-a je na onima koji su mirovine stekli radom, a ne povlasticama i beneficijama. I zato jest sindikat. No u krugu njegovih programskih interesa su i svi drugi umirovljenici, kao i stariji radnici, ali i svi radnici, jer zagovara princip međugeneracijske solidarnosti.

U godini svoje srebrne obljetnice SUH ima devedesetak registriranih podružnica u većini županija u Hrvatskoj.

POPIS UTEMELJITELJA SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE

1. Danica Bajai	21. Mladen Komorski
2. Ružica Bedić	22. Josip Kovačević
3. Milivoj Boroša	23. Jaroslav Kuddera
4. Anđelka Brčić	24. Dušan Marković
5. Marija Cvitaš	25. Olga Matjašić
6. Marija Čor	26. Mato Mažuran
7. Antanas Denić	27. Stjepan Meglić
8. Josip Dinjan	28. Dragutin Mohunski
9. Slavko Dokić	29. Ivan Nahtigal
10. Đuro Dukić	30. Aleksandra Novak-Reiss
11. Grga Fajdetić	31. Ivka Papić
12. Miroslav Fičko	32. Vladimir Perlić
13. Andrej Gavrilović	33. Franjo Petrušić
14. Janica Giorgini	34. Dragutin Prstačić
15. Ana - Janja Grubor	35. Irena Startz
16. Alija Hamzić	36. Florijan Tisaj
17. Juraj Ivanković	37. Jelena Tkalčević
18. Stjepan Juranić	38. Cvjeta Trošelj
19. Milan Kapac	39. Branko Ukropina
20. Matija Kolar	40. Barbara Wolf

Radnici i umirovljenici zajedno su jači

Nedugo nakon osnivanja SUH-a, u srpnju 1993., zbio se jedan od važnijih događaja u povijesti SUH-a. Vijeće Saveza samostalnih sindikata Hrvatske primilo je SUH u punopravno članstvo. Kao i tijekom osnivanja, i ovdje su se našli neki uvrijeđeni protivnici umirovljenika, koji očito nisu razumjeli da su umirovljenici nekoć bili radnici i članovi njihovih sindikata te da dijele iste interese s radnicima - a to su poboljšanje životnog standarda kroz poboljšanje osobnih primanja, zdravstvene i socijalne skrbi.

Upravo je punopravno članstvo u SSSH-u omogućilo SUH-u izlazak na međunarodnu scenu te početak organiziranja aktivnosti i suradnje sa sindikatima umirovljenika iz inozemstva. Gotovo odmah nakon ovoga događaja počele su razne

aktivnosti u suradnji s talijanskim sindikatom SPI-CGIL te europskom federacijom umirovljenika i starijih osoba - FERPA. Ulaskom u SSSH, ušli smo i u Europu.

SSSH je na 7. kongresu održanom 2014. godine na prijedlog SUH-a usvojio i Rezoluciju o solidarnosti i ravnopravnosti među generacijama, a već godinama su članovi SUH-a dobitnici povelja godišnje nagrade SSSH-a „Srce sindikalne solidarnosti“.

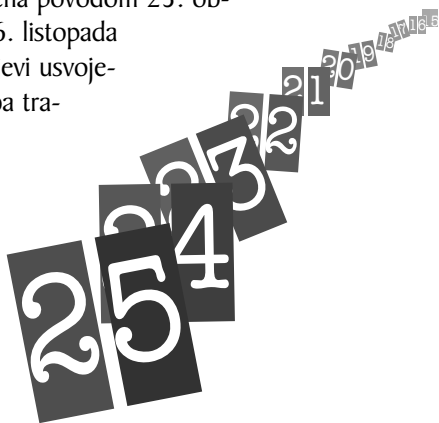
Četvrt stoljeća članstva u SSSH-a nije stvorilo očekivani učinak. Iako SUH ima punopravno pravo glasa po jednog člana u Predsjedništvu i Vijeću SSSH-a, na dnevnom redu rijetko se nađe tematika mirovinskog sustava. To je suprotno programskim prioritetima većine europskih sindikalnih središnjica, što znači da se postupa kao da radnici nikada neće postati umirovljenici.

Programska dosljednost

SUH je uvijek iznova znao svojim programskim dokumentima anticipirati vrijeme koje dolazi i postaviti čvrste okvire za svoju borbu. Osim u osnivačkoj Programskoj deklaraciji, specifičnost SUH-a se prepoznaje i u Zahtjevnicu i od-

lukama Prvog sabora od 23. 6. 1994., zatim Rezoluciji Drugog sabora SUH-a o položaju umirovljenika od 18. 12. 1995., pa u Zahtjevnici u prigodi mirnog javnog prosvjeda umirovljenika od 23. 11. 1996., u Rezoluciji Trećeg sabora SUH-a od 24. 6. 1999., skupštinskim programskim dokumentima, u Listi borbenih zahtjeva od 28. 11. 2008., u Platformi Sindikata umirovljenika Hrvatske pod nazivom Načela, modeli i prava umirovljenika od 16. 5. 2011. Temeljna Programska platforma usvojena je na 12. skupštini SUH-a, a 18. listopada 2012. godine otvara se članstvu te nosi naziv 40+. Mnogi su članovi iskoristili prigodu i „dopisali“ svoje programske zahtjeve. Danas je na snazi Platforma obnovljena povodom 25. obljetnice, na 17. svečanoj skupštini 26. listopada 2017. godine, zato što su neki zahtjevi usvojeni, no najveći broj nije pa stoga borba traje i dalje. Ono što ostaje neupitno je da je SUH prepoznatljiv po svojoj programskoj dosljednosti te jasnoći svojih prioriteta.

Programski prioriteti SUH-a za 2018. godinu

1. Očuvati prvi mirovinski javni stup, temeljen na međugeneracijskoj solidarnosti
2. Ograničiti rad na određeno i druge oblike nesigurnog rada, jer vode raspadu mirovinskog sustava
3. Zamrznuti/ukinuti postojeći model drugog mirovinskog stupa, jer je štetan za javne financije, postojeće i buduće mirovine
4. Vratiti stopu od 20 % za prvi mirovinski stup
5. Uvesti ravnomjerno plaćanje mirovinskih doprinosa poslodavaca i zaposlenih
6. Uvesti novi model drugog mirovinskog stupa profesionalnih mirovina, s dobrovoljnom ili obveznom štednjom, uz obvezno uključivanje socijalnih partnera
7. Najnižu mjesečnu osnovicu za mirovinski doprinos izjednačiti s visinom minimalne bruto plaće
8. Stupnjevati ili ukinuti najvišu mjesečnu osnovicu mirovinskog doprinosa
9. Ojačati kaznenu odgovornost za neplaćanje doprinosa
10. Državne mjere za borbu protiv siromaštva trebaju biti realizacija zahtjeva iz prosvjeda „Zaustavimo siromaštvo i poniženje u starosti“
11. Povećanje mirovina za 19 % svima koji su umirovljeni nakon 1. 1. 1999. godine, s obračunom razlike od dana umirovljenja do kraja 2017. godine
12. Povećanje aktualne vrijednosti mirovine za 14 % od 1. 1. 2018. godine
13. Uvođenje minimalne mirovine u visini od najmanje 50 % bruto minimalne plaće (oko 1 600 kuna, 2 400 za 30 godina staža), uz korektivni faktor prema godinama radnog staža
14. Uvođenje državne naknade za starije osobe koje nisu stekle mirovinu i nemaju prihoda za život („nacionalna mirovina“)
15. Zadržati dostavu mirovina poštom za sve potrebite
16. Novi model usklađivanja mirovina varijabilnom formulom tako se usklađuje 100 % u visini povoljnijeg indeksa (rast plaća ili rast cijena), ali primijeniti automatsko usklađivanje vrijednosti mirovina kad padnu ispod relativne vrijednosti od 40 % (konvencija MOR-a br. 102, ratificirati konvenciju br. 128 MOR-a (minimalni udjel 45 %)
17. Pravo svim umirovljenicima na različite oblike rada bez obustave mirovine te bez plaćanja doprinosa nakon pune starosne dobi za umirovljenje
18. Promjenu modela obiteljske mirovine, tako da svatko zadrži svoju radničku mirovinu i dobije određeni postotak partnerove (uz prihodovni i imovinski cenzus)

19. Do kraja ukinuti povlaštene mirovine i sustav paramirovinskih dodataka na mirovine
20. Ukidanje, a ne odgoda uvođenja poreza na nekretnine, dok se ne urede zemljišne i posjedovne knjige, a i tada s isključenjem nekretnine u kojoj se stanuje ili koja se koristi/iznajmljuje
21. Jamčiti obavijest o ovrhama/ustegama iz mirovine
22. Promijeniti ovršni zakon zbog pojeftinjenja i pojednostavljenja ovršnog postupka
23. Utvrditi minimalni neovršivi dio mirovine na _ prosječne plaće
24. Onemogućiti ovršivanje iznad utvrđenog minimuma za preživljavanje (minimalne mirovine)
25. Onemogućiti ovrhu nad jedinom nekretninom
26. Ne vraćati zdravstvenu riznicu u državni proračun
27. Zadržati državno dopunsko zdravstveno osiguranje pri HZZO-u
28. Ne poskupljivati dopunsko zdravstveno osiguranje
29. Uvesti novi cenzus za oslobađanje od plaćanja dopunskog zdravstvenog osiguranja prema liniji siromaštva (cenzus nije mijenjan od 2004. godine)
30. Ukinuti dodatni zdravstveni doprinosi za umirovljenike
31. Imati predstavnike umirovljeničkih udruga u Upravnom vijeću HZZO-a i HZMO-a
32. Zakonom uvesti povjerenstva/savjete za umirovljenike i starije osobe na svim razinama lokalne samouprave
33. Uključivanje umirovljenika u Nacionalno vijeće za zaštitu potrošača
34. Donošenje cjelovite nacionalne strategije za starije osobe
35. Uvesti posebnog pravobranitelja za starije osobe
36. Ukinuti dosmrtno uzdržavanje i detaljno propisati doživotno uzdržavanje
37. Uvođenje civilnog nadzora nad domovima umirovljenika i udomiteljima
38. Dostupnost prava na informacije o pravima starijih osoba
39. Izraditi strategiju dugoročne skrbi (palijativna skrb)
40. Uvesti javne programe za dostojanstveni kraj života (hospiciji)
41. Održati i razviti sustav institucionalne skrbi i smještaja (državni i županijski domovi) uz pristupačne cijene
42. Subvencionirati smještaj i u privatnim domovima
43. Razviti i subvencionirati sustav izvaninstitucionalne skrbi i usluga
44. Očuvati javni prijevoz sa subvencijama za starije osobe
45. Uvesti kompenzacijske mjere za žene i muškarce za skrb o djeci, invalidima i starima
46. Raditi na zajedništvu s drugim umirovljeničkim udrugama

Dug „starim umirovljenicima“

HDZ-ova Vlada na čelu s Nikicom Valentićem je, unatoč teškom razdoblju, odlučila 1993. posebnom uredbom smanjiti masu za isplatu mirovina iz državnoga proračuna. Tom su odlukom bili pogođeni gotovo svi umirovljenici, koji su ionako trpjeli tranziciju s jugoslavenskog na hrvatski dinar, a kasnije i na kunu, što je mnogima poprilično ispraznilo džepove. Konkretnije, preindeksacijom mirovina iz 1991. i 1992. godine, bili su zakinuti za 8,5, a uredbom za dodatnih 30,5 mjesečnih mirovina. SUH je odmah uputio Ustavnome sudu prijedlog za ocjenu ustavnosti Uredbe o smanjenju mase za isplatu mirovina.

Rat je završio, a situacija se nije promijenila. Na odluku Ustavnog suda se trebalo čekati četiri i pol godine, a oni koji su ju uspjeli doživjeti, osjetili su ju tek 2004. kada je Vlada Ive Sanadera počela u djelo provoditi odluku Ustavnog suda, donesenu 12. svibnja 1998., kojom je Vlada obvezna vratiti umirovljenicima sva dugovanja nastala nezakonito oduzetim sredstvima za mirovine. U međuvremenu je kao prijelazno rješenje usvojen Zakon o povećanju mirovina radi otklanjanja razlika u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima (NN 127/00) kojim je znatno poboljšan položaj umirovljenika jer su mirovine oko 600 000 umirovljenika povećane za 20 % i za još oko 150 000 umirovljenika povećane za 0,5 do 17 %. Naposljetku je odlučeno da se imenuje stručna radna grupa predstavnika Vlade RH i umirovljeničkih udruga koja treba pripremiti zakonsko rješavanje tri bitna pitanja: 1) razina mirovina koja umirovljenicima pripada zakonski, sukladno Odluci Ustavnog suda, 2) povrat dugova umirovljenicima i 3) izvore financiranja.

Bio je to dugogodišnji projekt za početak otklanjanja diskriminacije starijih umirovljenika (u suradnji s Maticom, Društvom „Hrvatski umirovljenik“ i Hrvatskom strankom umirovljenika, a na čelu radne skupine kao stvarni autor Zakona o provođenju Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. svibnja 1998. bio je potpredsjednik i kasniji predsjednik SUH-a Ivan Nahtigal. Zakonom je osnovan Umirovljenički fond kojim se uredio način obeštećenja korisnika mirovina, a članovi Umirovljeničkog fonda postali su korisnici mirovina koji su ostvarili pravo na obeštećenje.

Moralo je biti ustupaka pa su vraćena samo obeštećenja na ime kamate u iznosu od 2,3 milijarde kuna, ali i to u polovičnom iznosu, jer su umirovljenici pristali na povrat polovice duga u naredne dvije godine, dok bi za puni povrat bilo potrebno čekati čak osam godina. Ipak, riječ je o povijesnom rezultatu jer je zbog toga što su na svojim leđima ponijeli teret obrane i naoružavanja, um-

irovljenicima na ime duga isplaćeno 11,5 milijardi kuna. Vjerojatno je borba za pravdu tom prilikom pozitivno okončana jer su umirovljeničke udruge, pa i stranka, išle zajedno i beskompromisno.

Peticija s 30 000 potpisa za povrat duga umirovljenicima

Temeljni zahtjevi SUH-a su prvi put cjelovitije konkretizirani u Zahtjevnici i odlukama Prvog sabora SUH-a od 23. 06. 1994., nakon čega je u listopadu odlučeno da se Saboru RH uputi peticija kojom se traži da se na dnevni red stavi problematika umirovljenika. Prikupljeno je oko 30 000 potpisa koji su krajem godine upućeni Saboru sa zahtjevom da se pitanje položaja umirovljenika stavi na dnevni red zastupničkog tijela te je tako otvorena maratonska rasprava već u svibnju 1995. godine. Nažalost, rasprava je urodila praznim zaključcima. U ovoj inicijativi SUH-a Matica nije sudjelovala, tako da je propušteno izvršavanje punog pritiska.

Prosvjed od 15.000 SUH-ovaca na trgu sportova

Skup na Trgu sportova 23. 11. 1996. okupio je 15 000 umirovljenika pristiglih iz svih krajeva Hrvatske. Taj prosvjedni i glasni skup usvojio je Zahtjevnicu hrvatskih umirovljenika upućenu vlastima. U njoj se pojašnjava da umirovljenici prosvjeduju zato što Vlada RH ne poštuje i ne provodi zakone pa je zbog nelegalnih vladinih uredbi oteto trideset i devet prosječnih mirovina, što je dovelo do drastičnog zaostajanja životnog standarda. Među 12 zahtjeva bili su i oni kojima se traže vaučeri od preostalih neprivatiziranih firmi, povrat domova za starije osobe mirovinskom fondu javnog stupa ili da se uspostavi samostalna institucija mirovinskog fonda. Danas ovakvi zahtjevi djeluju nadrealno, no prosvjed je ipak izvršio bitan utjecaj na političku odluku o povratu duga starim umirovljenicima. Nažalost, i u ovoj prigodi Matica umirovljenika odbila je sudjelovati u prosvjedu.

„Pamtim ogroman ponos na SUH, kad su brojni autobusi počeli stizati i puniti taj zabačeni zagrebački trg; pamtim brojne političare koji su se pridružili; medije koji su masovno izvještavali; pamtim tu divnu energiju, borbenost, odlučnost. Govorio sam i osjećao tremu pred očekivanjima tolikih ljudi s transparentima, jasnim zahtjevima. Iz Matice su čak i javno bili protiv prosvjeda, no ipak smo uspjeli“, sjećao se tadašnji predsjednik SUH-a Juraj Ivanković i ocijenio kako je taj prosvjed bio svojevrsna prekretnica u odnosu tadašnje Vlade prema umirovljeničkim predstavnicima.

Gnjevna treća dob - masovne tužbe, peticije i prosvjedi

Kako nakon donošenja ustavne odluke u svibnju 1998. Vlada nije pokazala imalo nakane primijeniti odluku, konačno je postignuto zajedništvo glede načina borbe Matice i Sindikata te su 7. 7. 1998. godine organizirali zajedničke prosvjede gradskih udruga i podružnica u Zagrebu i brojnim drugim gradovima poput Pule, Zadra itd.

Nakon toga je uslijedilo organiziranje podnošenja pojedinačnih tužbi umirovljenika sudovima zbog neprimjene odluke Ustavnog suda te prikupljanje potpisa na peticiju za sazivanje referenduma. Nažalost, prikupljeno je dvjestotinjak tisuća potpisa, što nije bilo dovoljno za referendum, ali se takvim zajedničkim prosvjednim aktivnostima uspjelo pritisnuti Vladu na sazivanje skupine za implementaciju odluke Ustavnog suda o povratu duga umirovljenicima.

Spašavanje novih umirovljenika

Istodobno dok smo se borili za povrat duga tzv. starim umirovljenicima, potpuno je zanemareno stvarno stanje i vrlo loš položaj i perspektiva novih umirovljenika. Tzv. „stari“ umirovljenici od prije 1999. godine (njih 580 517) imali su udio mirovine u prosječnoj plaći 44,32 %, a umirovljeni poslije 1. siječnja 1999. (njih 507 519) samo 36,04 %. Razlika u njihovim mirovinama bila je 18,8 % na štetu novih.

SUH se stoga u suradnji s drugim umirovljeničkim udrugama i strankama izborio za uvođenje posebnog mirovinskog dodatka, ali samo korisnicima koji su ostvarili mirovinu počevši od 1. siječnja 1999. ili kasnije, ili koji će ju tek ostvariti. Dodatak se odredio u rasponu od 4 % do 27 % visine pripadajuće mirovine, ovisno o godini u kojoj je ostvareno pravo na mirovinu (Zakon o dodatku na mirovine ostvarene prema ZOMO, stupio na snagu 7. kolovoza 2007.) Time nije ostvaren zahtjev SUH-a da se novi umirovljenici potpuno izjednače sa starima, umirovljenima prije 1991., ali je postignut tada maksimalno moguć rezultat. Dodatak je dugo vođen kao otvorena stavka, da bi nakon upornih umirovljeničkih zahtjeva bile usvojene zakonske dopune te je od 1. siječnja 2012. dodatak postao sastavni dio mirovine. Treba napomenuti da je riječ o dodatku samo za umirovljenike koji su puni iznos mirovinskog doprinosa od 20 posto uplaćivali u prvi stup međugeneracijske solidarnosti.

Međutim, i nakon uključjenja dodatka na mirovinu, ostaje jaz između starih i novih umirovljenika od oko 20 posto, za čije se poravnanje zajednički bore Matka i SUH.

Borba protiv siromaštva starijih osoba - peticija s 26 000 potpisa

Peticiju „Glasam protiv siromaštva starijih osoba“ SUH je pokrenuo u prosincu 2015., a za vrijeme njezina trajanja prikupljeno je oko 26 000 potpisa diljem Hrvatske. Nova privremena Vlada odbijala je primiti tu peticiju držeći da

će time smanjiti tenzije među umirovljenicima. Naposljetku je izaslanstvo SUH-a uspjele predati peticiju tek 18. veljače 2016. kratkotrajnoj ministrici rada i mirovinskog sustava. 26 000 potpisa je zahtijevalo povećanje mirovina svima umirovljenima nakon 1. siječnja 1999., uvođenje minimalne i „socijalne“ mirovine, uvođenje posebnog pravobranitelja i drugih zahtjeva vezanih za socijalna i zdravstvena prava starijih osoba i umirovljenika.

Osim toga, napravljen je prodor u svijet društvenih mreža, prikupljanjem potpisa preko interneta te osnivanjem Facebook stranice koja je i danas aktivna i ima 6,2 tisuće pratitelja. Potporu peticiji dale su brojne civilne udruge, stranka Blok umirovljenici zajedno, ali ne i Matica i parlamentarna stranka HSU. Nažalost, do danas prijedlozi nisu uvaženi.

Prosvjed „zaustavimo siromaštvo i poniženje u starosti“ - 7 000 umirovljenika na trgovima

U organizaciji SUH-a, pod sloganom „Zaustavimo siromaštvo i poniženje u starosti“, više od 7 000 ljudi uglavnom starije dobi, sudjelovalo je na mirnom prosvjedu održanom 10. listopada u Zagrebu, Splitu, Osijeku, Puli, Slavons-

PROSVJED UMIROVLJENIKA U HRVATSKIM GRADOVIMA

ZAUSTAVIMO SIROMAŠTJU I PONIZIJE U STAROSTI!

Zašto prosvjedujemo?

800-100-1000 (broj za hitne pozive) 01-3710101 (broj za informacije)

Dovoljno smo dugo župljani u Hrvatskoj, a naša plaća i mirovina su tako niske da nam ne mogu pomoći da živimo dostojno.

1 Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.

2 Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.

Starije osobe su u najvećoj mjeri izložene siromaštvu i nezaposlenosti. Starije osobe su u najvećoj mjeri izložene siromaštvu i nezaposlenosti.

Kada porodični članovi umiru, ostaje samo jedan član porodice. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.

Srednja
plaća
u Zagrebu
12.10.2017.
u 10 sati kod
Miroslavca

- 1. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 2. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 3. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 4. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 5. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 6. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 7. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 8. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 9. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.
- 10. Naša mirovina iznosi samo 100 kuna, a to je samo 10% od naše plaće. To znači da nam mirovina ne može pomoći da živimo dostojno.

[illegible]

Zadar

Zagreb

Slavonski Brod

Osijek

10.10.2017.

Pula

Split

skom Brodu i Zadru. Premijer Plenković se dan prije prosvjeda oglasio, rekavši kako novca za povećanje mirovina nema i da su umirovljenički zahtjevi nerealni, no unatoč tome prosvjedi su uspješno održani. Podsjetimo da u ovom trenutku 52 % umirovljenika ima mirovinu nižu od hrvatske linije siromaštva, a čak 180 000 ljudi ima mirovinu nižu od 1000 kuna.

Na prosvjedu su uz čelnike SUH-a sudjelovali i predsjednik SSSH Mladen Novosel, čelnik Nezavisnih hrvatskih sindikata Krešimir Sever, Ramiza Memedi iz Ženske mreže Hrvatske, Josip Miličević iz Mreže mladih Hrvatske, glumci Jasna Bilušić i Marko Torjanac, a Zli bubnjari su se pokazali dobrima, doniravši 400 kuna jednoj umirovljeničkoj obitelji putem Pravnog savjetovišta SUH-a.

Podrška je stigla od velikog broja civilnih udruga, naročito onih koje brinu o starijim osobama, umirovljenicima, siromašnima, obespravljenima i osobama s invaliditetom. Zanimljivo je da je Matica umirovljenika Hrvatske, sljedeći povijest, u zadnji tren odustala od već dogovorene zajedničke organizacije prosvjeda. No zato se iskazala FERPA, davši podršku s Konvencije koja se istodobno održavala u Rimu, a na kojoj je generalna tajnica Carla Cantone izrazila podršku u ime 10 milijuna članova i 40 organizacija članica ove europske organizacije.

Rukovodstvo SUH-a je poslije prosvjeda u Zagrebu otišlo uručiti listu zahtjeva u Vladu RH. Od svih zahtjeva odmah je ispunjena jedino aktivacija rada Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe.

Sindikat
umirovljenika Hrvatske

Matica
umirovljenika Hrvatske

14. 2. 2018.

ZAHTJEVI UMIROVLJENIČKIH UDRUGA HITNE MJERE PROTIV SIROMAŠTVA UMIROVLJENIKA I STARIJIH OSOBA

U Hrvatskoj se svaka treća osoba starija od 65 godina nalazi u zoni siromaštva. Prosječna mirovina iznosi 2 317 90 kuna, a medijan 2 105 86 kuna, čime se iskazuje da se 52 % mirovina nalazi ispod hrvatske linije siromaštva.

Relativna bruto vrijednost mirovine iznosi samo 29 posto (udio prosječne bruto mirovine u prosječnoj bruto plaći), a relativna neto vrijednost je 37,45 % u odnosu na neto prosječnu plaću, što je najniže od svih zemalja bivše Jugoslavije, dok je po ukupnom siromaštvu Hrvatska na europskoj razini nešto bolja od Bugarske.

Najsiromašnije su žene, koje imaju 25 posto nižu mirovinu od muškaraca 2012. (EIGE/EU-SILC), i to tek manjim dijelom zato što u prijelaznom razdoblju od 2014. do 2029. godine žene ostvaruju pravo na starosnu mirovinu prema povoljnijim uvjetima, s nižom starosnom dobi. Rodni jaz u mirovinama većim dijelom zrcali akumulaciju svih rodni nejednakosti s kojima se žene suočavaju tijekom cijelog života. U dobi od 75 godina stopa siromaštva za žene je dvostruko viša nego za muškarce.

Rastuće siromaštvo se iščitava i iz rastućeg broja umrlih (2 500 umrlih više 2017., nego 2016.), kao i iz visokog udjela starijih od 65 godina u ukupnom broju samoubojstava (40,1 posto). Također, važno je naglasiti kako je 2017. broj preminulih umirovljenika viši od broja novih umirovljenika.

Iz navedenih razloga, predlaže se donošenje hitnih mjera, i to:

Prvi i najbitniji preduvjet zaustavljanja siromaštva je **promjena formule usklađivanja mirovina**. Da bi se zaustavio višegodišnji trend pada mirovina u odnosu na plaće potrebno je hitno izmijeniti formulu usklađivanja i to tako da se pojednostavi način obračuna samo prema indeksu koji je više rastao (plaće i cijene). To bi bilo u skladu s predizbornim obećanjem aktualne Vlade o rastu mirovina prema 50 % prosječne plaće, kao i u skladu sa sadašnjom gospodarskom i financijskom situacijom u državi. U zadnjih osam godina bruto plaće su porasle 12,10 posto, potrošačke cijene 6,50 posto, a mirovine 8,16 posto - indeks plaće prema mirovinama je čak 148! Taj disparitet posebno je izražen u 2017. godini: plaće su u tom razdoblju porasle 5,30 %, a mirovine 2,75 % - indeks je čak 193. Dakle, mirovine nisu najviše rasle od 2008., već su upravo prošle godine najviše pale.

Drugo, predlaže se **uvodenje novog modela obiteljske mirovine**, prema kojemu u slučaju smrti partnera svatko zadržava svoju mirovinu, a uz nju ima pravo, ovisno o prihodovnom cenzusu, i na 20 - 50 % partnerove mirovine. S obzirom na to da je od ukupnog broja obiteljskih umirovljenika čak 93,35 % žena, one su najizloženije rastućem siromaštvu ako se ne uvede ovakav model obiteljske mirovine. Treba naglasiti da je prosječna obiteljska mirovina vrlo niska, samo 1 924 kn, a preživjeli partner ju koristi temeljem zajedničkih šezdesetak godina radnog staža.

Treći prijedlog odnosi se na **uvodenje zajamčene minimalne mirovine**, koja je postojala do kraja 1998., ali se preimenovala u najnižu mirovinu. Izračun minimalne mirovine automatski bi se vezao za minimalnu bruto plaću, tako da njezin donji prag za 15 godina radnog staža (što je uvjet za stjecanje starosne mirovine) mirovina iznosi 45% minimalne plaće, odnosno sada 1 548 kn, a za svaku dodatnu godinu staža bi se dodavao iznos jedne aktualne vrijednosti mirovine, 63,88 kn. Time bi minimalna mirovina za 30 godina radnog staža ($1\,548 + 15 \text{ godina} \times 63,88/958 \text{ kn}$) iznosila 2 506 kn, a za 40 godina staža ($1\,548 + 25 \text{ godina} \times 63,88$) - 3 145 kn. Minimalna mirovina bi se odnosila na mirovine stečene radom i plaćanjem doprinosa u Hrvatskoj, a regulativu u vezi obiteljskih i invalidskih mirovina treba razmotriti.

Četvrti prijedlog se odnosi na **nacionalnu naknadu za osobe starije od 65 godina** (tzv. „nacionalna mirovina“). Predlaže se da se ona također veže za minimalnu bruto plaću i da iznosi 30 % minimalne bruto plaće, što je 1 032 kn te

da se institut zajamčene minimalne mirovine i nacionalne mirovine uvedu paralelno, kako ne bi došlo do nezadovoljstva umirovljenika koji su stekli mirovine temeljem rada. Ne postoje jasne procjene koliko bi osoba ostvarilo pravo na državnu naknadu, no na potrebu takve mirovine kakvu imaju gotovo sve EU zemlje i više od 110 zemalja u svijetu, ukazuje i podatak da Hrvatska, uz Španjolsku, ima samo 64 postotnu pokrivenost stanovništva starijeg od 65 godina starosnim mirovinama (za razliku od većine EU zemalja koje imaju 90 - 100 posto pokrivenosti).

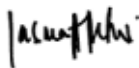
Peti prijedlog se odnosi na **uvođenje novog cenzusa za dopunsko osiguranje**, jer postojeći nije mijenjan od 2004. godine. Predlaže se da se cenzus usklađuje prema visini hrvatske linije siromaštva, koja je za 2017. godinu iznosila 2 180 kn, a redovito je izračunava i objavljuje Državni zavod za statistiku RH (sada je cenzus za osiguranika - samca 1 939,39 kn, a prema prijedlogu bi nakon 14 godina porastao za samo 9 posto).

Šesti prijedlog odnosi se na **pravo svih umirovljenika na rad**, što bi značilo rad bez ustege mirovine za sve kategorije umirovljenika pod istim uvjetima, kao što je omogućeno svim kategorijama branitelja. U slučaju nastavka diskriminatorskog isključivanja prijevremenih starosnih umirovljenika iz prava na rad, osobito stoga što je u Hrvatskoj vrlo niska stopa radne aktivnosti starijih osoba, još više će bujati rad na crno. K tome, nema vjerodostojnog opravdanja isključivanja prijevremenih starosnih umirovljenika iz prava na rad naspram omogućenog rada za tzv. starosne umirovljenike, jer prijevremeni imaju prosječno 4 godine radnog staža i plaćanja mirovinskih doprinosa više nego starosni umirovljenici, a mladi su 8 godine. Naposljetku, Hrvatska bi umjesto prekarnog rada za mlade radnike (npr. masovni nelegalni rad na određeno), mogla dopuniti potrebe tržišta za takvim oblicima rada zapošljavanjem umirovljenika, umjesto uvozom radne snage.

Matica umirovljenika Hrvatske
Josip Kovačić, predsjednik

Sindikat umirovljenika Hrvatske
Jasna A. Petrović, predsjednica

Nacionalno vijeće - participacija, suodlučivanje

23. studenog 2010. tadašnja predsjednica Vlade Jadranka Kosor i predstavnici Koordinacije umirovljeničkih udruga i Bloka umirovljenici zajedno potpisali su Sporazum o osnivanju Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe kao savjetodavnog tijela Vlade. Premijerka Kosor izjavila je da će ubuduće svi dokumenti Vlade i Hrvatskog sabora koji se tiču položaja umirovljenika i visine mirovina proći očitovanje Vijeća, a Vlada će njihovo mišljenje morati uvažiti. Tako su od udruga u Nacionalno vijeće ušle i dvije najveće, Matica i Sindikat umirovljenika, kao i BUZ, dok je HSU odbio pristupiti.

Predsjednik Matice umirovljenika Hrvatske Josip Vincek osnivanje Vijeća ocijenio je povijesnim te naglasio kako to „nije Vijeće za jednokratnu uporabu i za jednu vladu već ga trebaju prihvatiti kao mjesto dijaloga i sve buduće vlade”. U ime Sindikata umirovljenika Hrvatske predsjednik Stjepan Krajačić izrazio je nadu da Vijeće neće dozvoliti da mirovinski sustav padne u socijalnu sferu s obzirom na to da se 80 posto umirovljenika danas nalazi u zoni siromaštva. Manje ili više uspješno Vijeće je otvorilo nova vrata socijalnom dijalogu s umirovljenicima.

Odmah po izboru nove Vlade (Kukuriku koalicije), 18. prosinca 2012. je s predsjednikom Vlade Zoranom Milanovićem potpisan novi Sporazum o osnivanju Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, koje je konstituirano 18. siječnja 2013. U Vijeću su bila po dva člana iz Matice i Sindikata umirovljenika te jedan predstavnik Koordinacije umirovljeničkih udruga.

Očekivanja su bila da će to participativno tijelo poslužiti kao kvalitetni kanal za socijalni dijalog na dobrobit umirovljenika, osobito stoga što nije politizirano članskim statusom umirovljeničkih stranaka. Kvalitetan dijalog je uspostavljen, no predstavnici umirovljeničkih udruga nisu imali odgovarajuću savjetodavnu ulogu, već je presudnu ulogu imao ministar rada i mirovinskog sustava. Nacionalno vijeće je u Kukuriku mandatu već 13. rujna 2015. godine prestalo s radom.

Izborom nove Vlade pod palicom privremenog premijera Tihomira Oreškovića, Nacionalno vijeće nije obnovljeno, unatoč brojnim pismima, upitima i javnim upozorenjima.

Umirovljenici su ostali bez kanala za dijalog na više od godinu i pol dana. Ministrica Nada Šikić je kratko trajala, no barem je pred opoziv Vlade usuglašen tekst novog sporazuma o Nacionalnom vijeću u kojemu bi SUH i MUH imali po tri predstavnika, a uz Ministarstvo rada i mirovinskog sustava te ministarstva socijalne politike i zdravlja, bilo bi uključeno i Ministarstvo financija.

Konačno je dolaskom novog premijera Andreja Plenkovića ponovno osnovano Nacionalno vijeće za umirovljenike i starije osobe 1. veljače 2017., supotpisima čelnika SUH-a i Matice. Konstituirajuća sjednica se čekala više od mjesec i pol dana, do 17. veljače 2017., dakle pune dvije godine.

SUH je zadržao i mjesto u Upravnom vijeću HZMO-a, što je vrlo korisna pozicija za dobivanje informacija, utjecaj na odluke i pokretanje inicijativa. Međutim, unatoč stalnom ponavljanju zahtjeva nije se uspjelo vratiti predstavnike umirovljenika u Upravno vijeće HZZO-a.

Glede socijalnog dijaloga, on je i dalje rudimentaran na razini županija i gradova, gdje bi se trebale ustrojiti koordinacije, savjeti ili povjerenstva za umirovljenike i starije osobe, a što SUH stalno zagovara.

SUH također stalno zagovara potrebu uvođenja instituta pravobranitelja za umirovljenike i starije osobe, ali i taj prijedlog vladajući ne prihvaćaju.

SUH od 2013. godine redovito daje opširni doprinos godišnjem izvješću pučke pravobraniteljice u dijelu koji govori o diskriminaciji i položaju starijih osoba.

Suradnja s Maticom umirovljenika

Matica umirovljenika i Sindikat umirovljenika dvije su najveće umirovljeničke udruge, a treća po značenju bila je Društvo „Hrvatski umirovljenik“, koje je 2017. pristupilo SUH-u.

Matica je osnovana 1946. godine pod nazivom Zemaljsko udruženje penzionera, njihovih udova i djece NR Hrvatske, zatim je djelovala kao Udruženje penzionera NRH te godinama kao Savez udruženja umirovljenika Socijalističke Republike Hrvatske. Početak odnosa dviju udruga bio je prepun konflikata, osobito u vrijeme osnutka Sindikata u jeku rata, kada je tadašnji predsjednik Matice Stjepan Matej nastojao pod svaku cijenu spriječiti rad Sindikata, vjerojatno za račun vladajuće ekipe. Međutim, u vrijeme predsjedničkog mandata Alojza Malogorskog dolazi do potpisivanja sporazuma o suradnji triju najvećih udruga 3. 2. 1999., s idejom o zajedničkom djelovanju i objedinjavanju ustroja.

Tada su čak usuglašena stajališta i pripremljeni dokumenti za spajanje u jednu umirovljeničku udrugu koja se trebala zvati Sindikat Matice umirovljenika Hrvatske ili Matica sindikata umirovljenika Hrvatske, ali kad je sve već bilo blizu realizacije, nadležno tijelo MUH-a odbilo je prijedlog i sporazum o spajanju. Veze su oslabile. Ipak, povremeno se suradnja poboljšavala pa se u nekim značajnijim akcijama djelovalo zajednički. Ipak, SUH je i s kasnijim čelnicima - Vladimirom Lokmerom, a osobito Josipom Vincekom te glavnim tajnikom Brancom Cvetkovićem i drugim članovima upravnih tijela, i dalje razvijao zajedništvo te pokušavao svoje odnose definirati sporazumima o suradnji, od kojih je je-

11. SUH i MUH će u duhu međugeneracijske solidarnosti surađivati sa sindikatima zaposlenih, osobito u pogledu ostvarivanja prava na rad i punu zaposlenost radno sposobnog stanovništva, redovite isplate zaradenih plaća i uplata doprinosa za mirovinsko osiguranje, ali i prava na rad umirovljenika i starijih osoba, ukoliko to žele.

Predsjednica
Sindikata umirovljenika Hrvatske

Jasna A. Petrović

Predsjednik
Matice umirovljenika Hrvatske

Josip Kovačić

dan takav i sada na snazi. Prvo je potpisan sporazum o suradnji 8. kolovoza 2011. godine, nakon čega je pojačana razmjena mišljenja i usklađivanje stajališta, ali i zadržana čvrsta obostrana autonomija. No po smrti predsjednika Vinčeka, suradnja opet posustaje, a Matica je i dalje čvrsto vezana za političku stranku HSU te trenutnu koaliciju u kojoj ista djeluje. S novim predsjednikom Josipom Kovačićem konačno je potpisan i novi sporazum o suradnji 31. 3. 2016. godine.

Moguće je da će u budućnosti ta suradnja izrasti i u oblike formalnije suradnje, jer se jedino zajedništvom može izboriti kvalitetnije poboljšice za umirovljenike.

Na inicijativu Matice 2010. je osnovana Koordinacija umirovljeničkih udruga i zajednica, u kojoj su uz SUH i Maticu primljene i udruge umirovljenika Hrvatske željeznice, Hrvatske pošte, INA-e itd., no zbog izostanka aktivnosti je 2015. godine prestala s radom. Također, problem je bio u dupliciranju članstva te su Matica i SUH po prestanku rada Koordinacije bilateralno ojačale suradnju.

Proeuropsko opredjeljenje

SUH je uoči referenduma o pristupanju Hrvatske u Europsku uniju zauzeo jasno stajalište o davanju potpore pristupanju. U okviru tih aktivnosti pripremljen je projekt „Ja sam europski umirovljenik, ja sam europska umirovljenica“ koji su podržali i Ministarstvo vanjskih poslova te SPI-CGIL. Pripremljeni su edukativni materijali te su 26. 10. 2011. i 16. 1. 2012. održana dva skupa u Europskom domu, dva okrugla stola u Osijeku i Puli te brojne konferencije za javnost diljem Hrvatske na kojima su dijeljeni i prigodni letak i bedževi. Na njima su, o iskustvima umirovljenika u Europskoj uniji, govorili i predstavnici SPI-CGIL-a. SUH je dao transparentnu potporu ulasku Hrvatske u EU, u nadi da će se dotad nepovoljan položaj starijih osoba popraviti te da će konačno biti usvojeni zahtjevi umirovljenika, sukladni europskim praksama. To je bilo vrijeme preranog optimizma zato što se smatralo da će država konačno početi voditi računa o umirovljenicima i starijim osobama, u skladu s europskim načelima socijalne politike i društvene uključenosti.

Europska federacija za umirovljenike i starije osobe

FERPA, odnosno Europska federacija umirovljenika i starijih osoba djeluje od 1988., a formalno je osnovana 1991. godine, da bi 1992. bila priznata kao dio Europske konfederacije sindikata (ETUC). Okuplja nacionalne umirovljeničke sindikate iz dvadesetak europskih zemalja. Od početka svojih aktivnosti SUH je, zahvaljujući posredstva SSSH, bio pod posebnom pažnjom svojih inozemnih kolega, što zbog situacije u Hrvatskoj, što zbog teškog položaja umirovljenika, koji se reflektirao i na rad samog Sindikata. Još u ljeto 1993. delegacija SUH-a sudjelovala je na sindikalnom skupu u Bologni, a već 1994. godine SUH je, skoro deset godina prije primanja Hrvatske, kooptiran u suradno članstvo, sa statusom promatrača od 1999. godine, a punopravnim članstvom od 2004. godine.

Međutim, već ranije je započela vrlo bliska suradnja, još od 1994. godine, s talijanskim sindikatом umirovljenika SPI-CGIL, koja je kasnije prerasla i u pobratimstva.

SUH je u sklopu svojih aktivnosti organizirao brojne međunarodne konferencije koje su se bavile socijalnim položajem umirovljenika u Hrvatskoj, regiji, ali i u Europskoj uniji. Osim toga, sudjelovao je u nizu projekata i istraživanja, poput Komparativne studije o volonterskom radu (2009.), Komparativne studije o ovisnosti o tuđoj njezi i pomoći (2010.), ili Istraživanja o aktivnom starenju (2012.) itd. Time je SUH dobio novi koridor upućivanja javnosti o položaju umirovljenika te artikuliranje stavova o socijalnim politikama koje se tiču umirovljenika u Hrvatskoj i EU. Iznimna suradnja sa sindikatima umirovljenika u regiji pripomaže pri artikulaciji zahtjeva prema vladama u okruženju.

Točno u godini kad je obilježena 25. obljetnica, 8. 6. 2017. u Zagrebu je održana 7. Regionalna konferencija „Umirovljenici za socijalnu Europu“ u čijemu radu su sudjelovali predstavnici iz deset zemalja. Dan prije održana je međunarodna akcija „Prava bez granica - protiv zidova i žica“, na kojoj je „Deklaraciju protiv zidova i žica na granicama, za pravednu i solidarnu Europu“ usvojilo 14 predstavnika iz 10 zemalja.

SUH je dva mandata imao predsjednicu Ženskog komiteta, a već treći mandat članicu Direkcije FERPA-e.

Naše međunarodne konferencije: oblik borbe za umirovljenike!

1997. Međunarodna konferencija „Umirovljenici, starije osobe i društvo“ (FERPA, Belgija, Bosna i Hercegovina, Francuska, Italija, Mađarska, Makedonija, Rumunjska, San Marino i Slovenija), Zagreb, 16. - 17. 5. 1997. Usvojena je završna deklaracija.

2001. Međunarodni okrugli stol „Umirovljenici i starije osobe u socijalnoj politici Europe i Hrvatske“ (FERPA, Hrvatska, regionalne i nacionalne organizacije SPI-CGIL), Zagreb, 6. 4. 2011. Usvojeni zaključci poslani su nadležnim tijelima.

2003. Međunarodni skup „O socijalnoj politici u EU“ (SPI-CGIL, SUH, ministri za mirovinski i zdravstveni sustav, istarski župan itd.), Brijuni, 23. 10. 2003.

2007. Međunarodna konferencija sindikata umirovljenika „EUROPA! I za umirovljenike“ - Regionalna konferencija (FERPA, Hrvatska, Austrija, Italija, Mađarska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo, Makedonija, Slovenija i Srbija), Zagreb, 12. 10. 2007. (Rezolucija o regionalnoj suradnji sindikata umirovljenih radnika Jugoistočne Europe)

2010. Prva regionalna konferencija sindikata umirovljenika (FERPA, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Italija, Slovenija i Srbija - Zagreb, 9. - 10. prosinca 2010., (Rezolucija o pravu na dostojanstvenu i sigurnu starost)

2011. Druga regionalna konferencija sindikata umirovljenika (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Italija, Slovenija i Srbija) Beograd, 10. - 12. 10. 2011. (Rezolucija „Za dostojanstvo i dobrobit umirovljenika“)

Na put, na put... ▲

Podružnice SUH-a uvijek rado organiziraju izlete i putovanja, kako bi njihovi članovi upoznali nove krajeve, posjetili mjesta gdje dugo nisu bili ili obavili neki medicinski tretman. Najčešće se putuje u lječilišta ili toplice, a zahvaljujući poslovnim partnerima SUH-a, umirovljenici uvijek bivaju ugodno dočekani, uz svu potrebnu medicinsku skrb, i to po povoljnijim cijenama. Na neka putovanja od i po nekoliko podružnica zajedno, pa je time društvo veće i raznolikije. Posjećuju se brojna značajna mjesta, od Spomen doma Ovčara i bolnice u Vukovaru, preko Vučedola i Međugorja.

Vesele proslave ▲

Mnogobrojne podružnice SUH-a redovito organiziraju okupljanja povodom blagdana i praznika. Već su uobičajeni domjenci i zabave za božićno-novogodišnje i uskršnje blagdane. Ne izostaju ni proslave Valentinova, Dana žena, Martinja, a osobito Praznika rada. To je, pak, nova prilika za izražavanje zahtjeva i odlazak u „ranjene“ gradove poput Siska i Slavenskog broda u kojima su se održavale prvosvibanjske povorke.

Zdravlje na prvom mjestu ▲

Posjeti toplicama i lječilištima uobičajena su praksa svih podružnica, osobito stoga što članovi SUH-a uživaju brojne povlastice. Često se organiziraju i preventivni liječnički pregledi. Na njima se uglavnom provjeravaju sluh, vid, krvni tlak i razina šećera, te se obavljaju pretrage spirometrije i oksimetrije. Naravno, ponekad su zastupljeni i drugi oblici pregleda, ovisno o postignutoj suradnji s lokalnim domovima zdravlja ili privatnim medicinskim ustanovama.

Prijateljstvo ne poznaje granice ▲

Još od samih začetaka SUH je ostvario prijateljsku suradnju s talijanskim sindikatом umirovljenika SPI CGIL. Osim Talijana, dragi prijatelji naših umirovljenika su i članovi SUS-a iz Slovenije, te umirovljenici austrijske općine Pols. Dobra suradnja je ostvarena i s drugim sindikatima umirovljenika u regiji, što se manifestira kroz regionalne konferencije ili zajedničke akcije, poput „Prava bez granica: Protiv zidova i žica na granicama, za pravednu i solidarnu Europu“. Takvim akcijama sindikati slave i podsjećaju na „svoju posvećenost i predanost izgradnji ujedinjene Europe, pravedne i solidarne u kontinuitetu ideala mira i pravde, socijalne jednakosti i građanskog suživota.“

Ples i glazba ▲

SUH-ovci rado organiziraju druženja na kojima pokazuju svoje plesne, pjevačke i druge vještine. Tko ne zna za redovita druženja umirovljenika u svojim podružnicama u Splitu, Đakovu, Puli ili Zagrebu? Naročito su intenzivni međusobni susreti na zabavama koje podružnice iz istočnog dijela Zagreba (Donja Dubrava, Studentski Grad, Miroševac, Granešinski Novaki i Oporovec) jednom mjesečno organiziraju u prostorijama svoje mjesne samouprave. Svaka podružnica na zabavi ima svoje specifičnosti i prednosti koje joj daju osobnu dušu i štih. Tako su glazba i ples, uz dobru hranu, uvijek dobrodošli u životima umirovljenika, a tko zna - možda se na takvim okupljanjima rađaju nova prijateljstva ili ljubavi.

Aktivno i u starosti ▲

Aktivnosti SUH-ovih podružnica usmjerene su i na slobodno vrijeme. Gotovo da i nema podružnice u kojoj se ne održavaju različite radionice. Nekolicina podružnica iz Zagreba redovito organizira radionice decoupagea, u Studentskom Gradu se vježba linijski ples, uči pjevanje i nordijsko hodanje. U Splitu djeluje pjevački zbor „Amfora“, a najdugovječniji je SUH-ov Pjevački zbor „Turopoljska zvona“ iz Velike Gorice. U Gorjanima kartaju belu, kako bi se što bolje pripremili za turnir u susjednom Đakovu, a Bjelovarčani i Labinjani održavaju likovne radionice.

Svugdje prisutni ▲

SUH-ovci često kroz medije upozoravaju javnost na probleme umirovljenika. Relevantan su sugovornik na sve umirovljeničke teme na nacionalnoj i lokalnim razinama. Podružnice iz Osijeka i Đakova imaju dobru suradnju s „Glasom Slavonije“, dok se Istrijani mogu podičiti čestim člancima u „Novom listu“ i „Glasu Istre“, te redovitom emisijom na TV Nova. Na BrodPortalu često su naši Brođani, a Splitski u „Slobodnoj Dalmaciji“ i na radiju Split. Nisu rijetke izjave na televiziji, te sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama. SUH ima puno medijskih lica.

Bolje, više, jače ▲

Umirovljenici su, unatoč svim brigama koje ih muče, nopravljivi optimisti. Uz sve aktivnosti koje provode uvijek gledaju unaprijed. Tako na godišnjim i izvještajnim skupštinama podružnica uvijek planiraju povećati članstvo, broj aktivnosti, ali i broj akcija kojima pomažu široj zajednici. U ovih 25 godina iskazan je značajan napredak u svim zacrtanim ciljevima, što je dobar temelj za optimizam u daljnjem radu. SUH-ovci se bore protiv socijalne izolacije, ali i uporno zagovaraju prava starijih osoba.

Suradnja na zadovoljstvo svih ▲

Iako je SUH nestranačka organizacija, vrlo često surađuje s tijelima lokalne i regionalne samouprave putem projekata za financiranja rada podružnica. Osim toga brojne su donacije i sponzorstva tvrtki i organizacija učinile SUH vidljivim i važnim akterom u lokalnoj zajednici. Da nema pomoći 'izvana', dio SUH-ovih podružnica, unatoč silnoj želji i entuzijazmu članova, ne bi mogao provoditi aktivnosti na poboljšanju životnog standarda umirovljenika i starijih osoba.

Za zajednicu - za sve ▲

Članovi SUH-a nisu skloni pomagati samo potrebitima, već i čitavoj zajednici. To se najčešće vidi u malim komunalnim akcijama, koje se provode na prostorima djelovanja podružnica. Tako su umirovljenici iz zagrebačkog Podsljemena zasukali rukave i popravili opasnu ogradu na Sportskom centru Bidrovec, a neki su SUH-ovci sudjelovali i u velikim akcijama. Tako su Đakovčani nakon rata pomogli u raščišćavanju ostataka crkve sv. Filipa i Jakova u Vukovaru. A dugoselčani redovito održavaju Kontesin put.

2012. Međunarodna konferencija sindikata umirovljenika „Mirovine stečene radom ili milodarom“, u povodu 20. obljetnice osnutka SUH-a te 2012. -Europske godine aktivnog starenja i međugeneracijske solidarnosti, a pod visokim pokroviteljstvom dr. sc. Ive Josipovića, Predsjednika Republike (FERPA, Hrvatska, Austrija, Bosna i Hercegovina, Italija, Nizozemska, Slovenija i Srbija), Zagreb, 17. 10. 2012.

2013. Treća regionalna konferencija „Mirovinske reforme: individualizacija rizika starosti i dugoročna skrb“ (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Italija, Slovenija, Srbija, te SPI CGIL Regija Furlanija i Julijska Krajina, Regija Venecija i svih podružnica SUH-a Istarske županije), Pula, 29. 11. 2013.

2014. Četvrta regionalna konferencija „Zdravstvena zaštita i zdravstveno osiguranje“ (BIH, Hrvatska, Italija, Slovenija, Srbija), Ljubljana, 3. 7. 2014. Usvojena je rezolucija.

2015. Peta regionalna konferencija „Europa za umirovljenike - umirovljenici za Europu“ (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Italija, Kosovo, Slovenija i Srbija), Beograd, 4. 2. 2015._

2016. Šesta regionalna konferencija „Poštovanje vs siromaštvo starijih osoba“, (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Italija, Slovenija i Srbija), Sarajevo, 8. 6. 2016.

2017. Sedma regionalna konferencija „Umirovljenici za socijalnu Europu“ (Austrija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Italija, Hrvatska, Kosovo, Mađarska, Makedonija, Slovenija i Srbija), Zagreb, 8. 6. 2017.

AKCIJA SINDIKATA UMIROVLJENIKA „PRAVA BEZ GRANICA“

Predstavnici 14 sindikata umirovljenika iz 10 zemalja, pod pokroviteljstvom talijanskog sindikata SPI, u organizaciji SUH/Hrvatska i SUS/Slovenija sastali su se 7. 6. 2017. na slovensko-hrvatskoj granici Obrežje/Bregana i nakon prosvjedne akcije protiv ograda i žilet-žica na granicama, potpisali „Deklaraciju protiv zidova i žica na granicama, za pravednu i solidarnu Europu“.

Transgranično prijateljstvo

S talijanskim sindikatom penzionera SPI/CGIL ostvarena je najbliža bilateralna suradnja na svim razinama, a redovito se održavaju i suradni susreti središnjica. Osobito su značajne veze pojedinih podružnica u Istri. Od samih početaka rada podružnice SUH-a Istarske županije započela je bliska suradnja s Područnim uredom SPI-CGIL Trst, Regionalnim uredom SPI-CGIL za Furlaniju i Julijsku krajinu te regiju Veneto. Sporazum o suradnji između SPI CGIL regije Julijske krajine, Regije Veneta i SUH-a Istarske županije, u kojem su između ostalog dogovorene strategije bratimljenja i što one trebaju donijeti, potpisan je 24. veljače 1998. godine.

Već 21. lipnja 1998. u Roču i uzvratno 23. rujna 1998. u Aurisini potpisan je sporazum o bratimljenju između SUH-a Podružnice Roč i SPI Lega Aurisina, Područni SPI Trst regija Friuli Venezia Giulia. Akt o bratimljenju potpisali su predsjednica Podružnice Roč Bernardica Herceg i sekretar SPI CGIL iz Aurisine Mario Fragiaco.

Zatim je te iste godine SUH Podružnica Pazin potpisala akt o bratimljenju sa SPI CGIL Lega del Lemene iz Portogruara, Područni SPI Venezia, regija Veneto te SUH Podružnica Umag s Legom Domio, Područni SPI CGIL za Trst, regija Friuli Venezia Giulia.

SUH Podružnica Pula potpisala je povelju o bratimljenju 2003. sa SPI CGIL Okrug Centar Područni SPI za Trst, regija Friuli Venezia Giulia. Godine 2006. učinila je to i SUH Podružnica Novigrad s Legom SPI CGIL Muggia Područni SPI za Trst, regija Friuli Venezia Giulia, te 2007. SUH Podružnica Vrsar s Legom SPI CGIL del Miranese iz Mirana, Područni SPI Venezia, regija Veneto.

Da bi se i ostale podružnice potakle na takav vid suradnje održan je 18. studenoga 2009. u Novigradu sastanak predstavnika SUH-a i SPI CGIL na nacionalnom i regionalnom nivou gdje je dogovoreno da četiri istarske podružnice

budu bratimljene s nekom legom iz talijanske regije Veneto, a šest s nekom legom iz regije Friuli Venezia Giulia.

Držeći se tog dogovora uslijedile su aktivnosti u tom pravcu uz posredovanje županijskog povjerenika SUH-a Istarske županije Vladimira Buršića i Luciana del Rossa predstavnika SPI CGIL regije Furlanija i Julijska krajina zaduženog za odnose s inozemstvom te predstavnika Danila Toccane iz regije Veneto. U skladu s dogovorom iz Novigrada već 2010. SUH Podružnica Medulin zbratimila se sa SPI CGIL Lega del Sile iz Jesola Područnog SPI Venezia iz regije Veneto. Godine 2011. uslijedila su bratimljenja SUH Podružnica Poreč s Područnim SPI CGIL Pordenone, regija Friuli Venezia Giulia, iste godine i SUH Podružnica Labin s Legom Manzano iz Okruga SPI CGIL Cividale Područni SPI Pordenone, regija Friuli Venezia Giulia te iz Podružnice Pula Ogranak SUH-a Fažana (od 2013. Podružnica Fažana) s Lega Campi Elisi iz Okruga SPI CGIL San Giacomo iz Područnog SPI za Trst, regija Friuli Venezia Giulia.

SUH Ogranak Vodnjan iz Podružnice Pula potpisao je 2012. Sporazum o bratimljenju sa Sindikatом umirovljenika Italije SPI CGIL Lega Castelfranco Veneto, Područni Treviso, regija Veneto. Potpisivanjem Sporazuma o bratimljenju SUH Podružnica Svetvinčenat 2015. godine sa Sindikatом umirovljenika Italije SPI CGIL Podružnica Polesella iz Područnog SPI Rovigo regija Veneto zao kružen je ciklus bratimljenja svih podružnica iz Istarske županije.

Bratimljenja imaju za cilj promoviranje i konsolidacije prijateljskih odnosa i obostrane suradnje u cilju širenja i razvoja sveobuhvatne prisutnosti i značaja Sindikata umirovljenika na našim teritorijima. Tom suradnjom želi se potaknuti aktivnosti u rješavanju pitanja umirovljeničkog statusa, mirovina, poboljšanje zdravstvenih usluga, odnosno sveopćih egzistencijalnih pitanja života starijih osoba i radnika. Da bi se to realiziralo, organiziraju se inicijative za razmjenu iskustava i obostranog poznanstva, razne informacije, kulturni susreti, aktivnosti slobodnog vremena i solidarnosti. Bratimljene sindikalne organizacije potpisuju sporazum o bratimljenju na osnovama ideala mira, bratstva, solidarnosti i suradnje među narodima. Naša zajednička povijesna i kulturna povezanost potiče prijateljstvo i solidarnost među bratimljenim sindikalnim organizacijama.

Preuzimajući obaveze iz sporazuma o bratimljenju gotovo sve podružnice suorganiziraju sa svojom bratimljenom podružnicom SPI godišnje susrete s bogatim programom. U tome prednjače podružnice Fažana, Novigrad, Roč i Umag, dok su neke druge podružnice manje aktivne.

U povodu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju 2013. održan je u Umagu i Muggiji po jedan Turnir prijateljstva u boćama uz sudjelovanje brati-

mljenih podružnica SUH-a Umag, Novigrad i Roč i SPI-a Domio, Muggia i Aurisina. Već sljedeće godine priključile su se i ostale podružnice iz Područnog SPI Trst Cento i Campi Elisi koje su bratimljene s našima: Pula i Fažana. Turnir prijateljstva nastavlja se svake godine ili na području neke od naših podružnica ili na području talijanske podružnice.

Posljednjih godina sve više delegacija iz svih podružnica u Istri sudjeluje kao potpora na prosvjedima u Rimu i Trstu, koje je organizirao talijanski sindikat SPI odnosno CGIL.

Također, u suorganizaciji SUH-a Istarske županije i regionalnog SPI CGIL iz Trsta i Venezie održan je u svibnju 2012. u Muggi u Italiji seminar na kojem su bili predstavnici svih 10 bratimljenih organizacija SUH-a i SPI-a.

Tema je bila „Važnost jedinstva sindikata umirovljenika“. Na seminaru je upozoreno da samo jedinstveni sindikat umirovljenika ima nedjeljivu snagu u borbi za umirovljenička prava, ali i da sindikati umirovljenika imaju zadaću kolektivnog pregovaranja u korist svoga članstva.

Od te godine tradicionalno se svake godine organizira po jedan seminar uz sudjelovanje svih 11 bratimljenih podružnica i Ogranka Vodnjan te 12 talijanskih bratimljenih podružnica s aktualnim temama: „Europa kakvu želimo - socijalna prava i sindikalno zastupanje“, „Ususret VII. Kongresu FERPE: doprinos sindikata međugraničnih regija Sjevernog Jadrana“, „Ciljevi Povelje o pravima starijih osoba i umirovljenika u Europi“, „Skrb, mirovine i aktivno starenje za pravedniju i solidarniju Europu“. Na svakom susretu svoj ogromni doprinos dali su glavni tajnik SPI-a i predsjednica SUH-a.

Na inicijativu Aktiva žena pri SPI CGIL Friuli Venezia Giulia, a povodom predstojećeg ulaska Hrvatske u EU 27. travnja 2012. u Puli je upriličen susret predstavnica Aktiva žena iz SPI-a regije Friuli Venezia Giulia s članicama Sindikata umirovljenika iz Istarske županije, pod motom „Žene bez granica“. Inicijativa je imala za cilj usporedbu društveno-ekonomskih uvjeta života žena u obje zemlje, sa stvarnim primjerima. Susret je završio u nadi da će se i u okviru SUH-a organizirati Aktiv žena, što je i ušlo u prijedlog izmjena Statuta.

Specifičnost rada gotovo svih podružnica u Istri predstavlja pružanje pomoći svojim članovima u ostvarivanju prava iz mirovinskog osiguranja, koji primaju i mirovinu iz Republike Italije, a odvija se u suradnji s Patronatom INCA, servisom talijanske sindikalne središnjice radnika CGIL-a, koji djeluje u Rijeci i Puli kao i u suradnji s članovima Sindikata umirovljenika Italije iz Trsta. Ti um-

irovljenici koji primaju talijansku mirovinu su ujedno i članovi Sindikata umirovljenika Italije (SPI), a istovremeno su i članovi SUH-a. Ta suradnja naših dvaju sindikata je vrlo dobra na obostrano zadovoljstvo. Oko 1 500 naših umirovljenika članovi su SPI-a CGIL, a ujedno su i članovi SUH-a, od kojih su neki izabrani i u Izvršni odbor Područnog SPI za Trst, kao predstavnici Tršćanske inozemne lege (podružnice).

Prijateljske odnose s talijanskim legama iz regije Marche imaju i podružnice Split i Trogir, a uskoro će i Zadar. No medulinska podružnica zbratimljena je i s općinom Pols u Austriji te redovito razmjenjuju posjete. Osječka podružnica ima bliske odnose sa Zajednicom umirovljenika grada Pečuha.

SUH redovito sudjeluje u godišnjim prijateljskim susretima svoje sindikalne središnjice Saveza samostalnih sindikata Hrvatske sa slovenskom Zvezom slobodnih sindikatov, a tom prigodom se susreću i predstavnici njihovih umirovljeničkih sindikata - SUH i SUS.

Informacijom do prava

Prvi broj Glasa umirovljenika, tada pod nazivom „Glasilo SUH-a“, izašao je 1. travnja 1995., iako nije bio prvotravanjska šala. U početku je to bio skro-

man list, sa svim važnijim informacijama na savijenom papiru formata A3, da bi 24 godine kasnije bio tiskan na 24 stranice sjajnog papira magazinskog formata, dijelom u boji.

Kao i sa svim drugim, put u razvoju umirovljeničkog medija bio je trnovit. No današnji Glas umirovljenika i dalje redovito mjesečno izlazi i donosi važne informacije umirovljenicima, a naročito se to odnosi na priloge HZZO-a i HZMO-a. Taj mjesečnik ima oko 5 000 kolektivnih članova, jer je čitan u obiteljima, podružnicama SUH-a, klubovima umirovljenika, mjesnim odborima, domovima za starije osobe, osobito je čitan jer je razvio borbeni i kritički izričaj, koji je nestao iz novinarstva. Glas umirovljenika je prvo sredstvo borbe za umirovljenička prava, jer informacija je preduvjet akcije.

„Zašto naše glasilo? Zato što umirovljenik, postajući članom svoga Sindikata, prestaje biti molitelj, prosjak svojih prava nego prerasta u zahtjevatelja - tražitelja koji svoja prava temelji po ljudskoj naravi i po zakonima o radnom učinku ostvarenom u vrijeme aktivnog rada i staža osiguranja, što se ne prekida umirovljenjem jer se suvremena materijalna proizvodnja i duhovno stvaralaštvo nastavlja na prethodno ostvarenim dobrima. Nema suvremenoga demokratskog društva koje uspješno ostvaruje svoje dnevne i dugoročne zadaće ako se u tom društvu ne vole djeca i ne poštuju stariji, što je postupak svakoga humanog društvenog i političkog uređenja. Po njemu se prosuđuje stupanj socijale države i odnos prema naciji jer bez materijalne sigurnosti nema čovjekove slobode, nema ljudskog dostojanstva“, napisao je u uvodniku prvog broja dugogodišnji glavni urednik Nikola Kustić.

Glasilo je posebno važno jer Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje već desetljeće imaju svoje vodiče s pregledom prava, a isto tako pozornost je posvećena socijalnim, nasljednim i imovinskim pravima umirovljenika.

Uz tiskano izdanje Glasa umirovljenika, od ožujka 2011. postoji i internet-ska verzija, dostupna uvijek i svugdje, kako na web stranici SUH-a, tako i na drugim portalima (npr. portal Treća dob) i na Facebook stranici SUH-a „Prosvjed protiv siromaštva starijih osoba“ koja već ima oko 9 000 pratitelja čiji broj i dalje raste. Mobitel je također postao kanal do društvenih mreža i informacija te osobito značajno informativno sredstvo za sve veći broj starijih osoba koje i nisu nužno informatički pismene pa je tako dobar dio njih uključen u društvene mreže.

Samo u 2017. godini na web stranici je bilo 270 objava, 1,9 milijuna „hitova“ te 65 tisuća posjeta, a na Facebook stranici 2,1 milijuna „reacheva“ za 370 objava.

Psihološko savjetovalište

Polivalentno savjetovalište za umirovljenike Povjereništva za Grad Zagreb započelo je s radom 23. ožujka 1999. godine u prostorijama Radničkog doma, tada pod nazivom Savjetovališta za pravnu pomoć i socijalno-zdravstvenu zaštitu da bi preraslo u Polivalentno savjetovalište.

Psihološko savjetovalište najprije je desetak godina organizirano kao dio Polivalentnog savjetovališta u kojemu je tim stručnjaka (socijalna radnica, liječnik, pravnik i psihologinja) sistematski radio s korisnicima. Psihologinja Biserka Budigam se u početku počela baviti starijim osobama i to onima koji su imali probleme zbog odlaska u neplaniranu prijevremenu mirovinu, zbog nedostatka radnih mjesta, zbog propadanja tvornica. Počele su i svađe u obitelji, a i neki oblici zlostavljanja zbog kojih su se sve češće javljali za pomoć. Psihologinja je počela raditi s grupom zlostavljanih, ali i individualno s nekim zlostavljačima.

Danas su problemi drugačiji te prevladavaju problemi u komunikaciji s obiteljima koji su najčešće uvjetovani nezaposlenošću mladih i siromaštvom starijih. Ovakvo stanje uvjetuje niz zloupotreba i prijekora u prisvajanju imovine starijih osoba. U cilju osnaživanja starijih osoba da se odupru materijalnom i imovinskom iskorištavanju članova obitelji ili drugih osoba ili institucija provodili smo, posljednje godine, psihološke radionice. Svake godine se javi od osamdeset do sto novih osoba koje traže psihološku pomoć. Oblici zlostavljanja su sve više povezani sa siromaštvom starih, a javljaju se i neki novi oblici uvjetovani ovrhama zbog neplaćanja osiromašenih umirovljenika kao što su depresivna stanja, povlačenje i osamljivanje. U najnovije vrijeme stari roditelji dolaze tražiti pomoć i za nezaposlenu djecu.

Psihološko savjetovalište organizira i predavanja radi edukacije svih članova o socijalnim pravima, jer su psihološki problemi često povezani sa socijalnim statusom pojedinke starije osobe.

Pravno savjetovalište

Broj telefona i SUH-ova prostorija u kojoj djeluje Pravno savjetovalište utjeha je za više od 2 500 umirovljenika i starijih osoba koje tamo traže pomoć. Pravno savjetovalište započelo je s radom još 1999. godine, tada pod nazivom Savjetovalište za pravnu pomoć i socijalnu zaštitu. Od prvog dana rada Pravnog savjetovališta, članovi Sindikata umirovljenika i ostale starije osobe često su se obraćali za pravnu pomoć, jer je ona besplatna, a pružali su ju diplomirani

rani pravnici s bogatim radnim iskustvom na području svih grana prava. Pravnik Milan Tomičić postao je svojevrсна „maskota“ Pravnog savjetovišta, osoba od povjerenja i rame za plakanje, dok mu se kasnije pridružio pravnik Ante Kuprešak, a energetsku potporu daje pravnik-pripravnik plaćen iz projekta.

Pravno savjetovište radi od ponedjeljka do četvrtka, a po potrebi i petkom, u terminu od 10 do 12 sati te mu se u pravilu za besplatnu pravnu pomoć neposredno obraća pet do šest osoba dnevno, telefonski otprilike isti broj upita i desetak slučajeva pisanim putem.

Rješenjem Ministarstva pravosuđa KLASA: UP/I-720-01/15-02-12, UR. BROJ: 514-04-01-02-03-16-05 od 5. veljače 2016. godine odobren je upis SUH-a u Registar pružatelja primarne pravne pomoći pod registarskim brojem: 514444450. Nažalost, prema Zakonu o pružanju besplatne pravne pomoći, pravnici SUH-a ne mogu zastupati članove SUH-a i druge starije osobe na sudu, već to mogu isključivo odvjetnici, što starijim osobama, s obzirom na njihovo financijsko stanje, nije ostvarivo.

Najčešći problemi s kojima se suočavaju stariji vezani su za imovinska, nasljednička, obiteljska i slična pitanja, dok je posljednjih godina sve rašireniji problem zloupotreba ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju.

Jedan od najvećih problema pri pružanju besplatne pravne pomoći jest taj da se pomoć traži kad je već prekasno za bilo kakvo djelovanje. SUH je, stoga, u

većini hrvatskih gradova organizirao javne tribine na kojima su predstavnici Pravnog savjetovišta SUH-a upozoravali nazočne članove starije populacije na sve opasnosti koje se kriju u sklapanju ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju, ali i na druge teme poput sastavljanja oporuke ili raspodjele imovine za života.

Zdravstvena istraživanja i preventivne aktivnosti

Istraživanje „Socijalno i zdravstveno stanje umirovljenika na području Grada Zagreba“ 1998. godine provedeno je na inicijativu pokojnih kolega mr. Stjepana Krajačića i prof. dr. Drage Droždjeka, temeljem ankete metodom slučajnog uzorka na 1 309 umirovljenika, pod naslovom „Socijalno i zdravstveno stanje umirovljenika na području grada Zagreba“. U njemu je sudjelovalo 11 visokostručnih osoba raznih profila: liječnici, socijalni radnici, psiholozi, pravnici, ekonomisti, informatičari i drugi stručni suradnici. Anketu su na terenu provodili posebno educirani studenti i velik broj volontera, članova SUH-a koji su također prošli edukaciju. Anketa je provedena uz financijsku potporu Grada Zagreba. Studija je dobila potporu i verifikaciju od Akademije medicinskih znanosti Hrvatske i od Ureda časnika Svjetske zdravstvene organizacije u Republici Hrvatskoj.

Ispostavio se da umirovljenici najčešće žive u jedno-generacijskom kućanstvu (53,68 %), 27,67 % umirovljenika žive sami, a npr. korisnice obiteljskih mirovina žive same u čak 51,53 % slučajeva. K tome, 51,91 % umirovljenika živi u stambenom prostoru od 20 do 59 kvadrata, a 45,19 % u stambenom prostoru iznad 60 kvadrata; dok u podstanarstvu živi 1,04 % umirovljenika, a 1,35 % živi u domu umirovljenika.

Istraživanjem se detaljno sagledao stvarni ekonomski položaj umirovljenika, a kao najprisutniji problemi su percipirani: preniske mirovine 92,23 %; previsoke cijene 81,87 %; kašnjenje mirovina 80,62 %. Anketirani umirovljenici su ocijenili da bi pogodne mjere za poboljšanje njihovog položaja bile sljedeće: kućno liječenje 52,64 %; pripomoć u plaćanju režija 53,37 %; kućna njega 31,40 %; mogućnost odlaska u dom umirovljenika 27,56 %; uklanjanje poteškoća u nabavi lijekova i medicinskih pomagala 22,18 %.

Zabrinjavajuće je što je trajno nepokretnih 3 - 4 % i neophodan im je smještaj ustanove (socijalne, socijalno-medicinske i medicinske). Vjerujemo da podaci ne bi bili bitno različiti niti danas. Glavni su uzroci nezadovoljstva: ekonomska ovisnost 69,65 %, bolest 65,08 % i osamljenost 59,69 %.

Takvo sveobuhvatno istraživanje nažalost nije ponovljeno, no pogoršanju svjedočimo u svakodnevnoj praksi.

SUH je vrlo aktivan u palijativnom području, a predstavnica SUH-a Biserka Budigam je u Izvršnom odboru Hrvatskog društva za hospicij i palijativnu skrb pri Hrvatskom liječničkom zboru. Volonterski timovi u lokalnim zajednicama povremeno posjećuju palijativne bolesnike u njihovim domovima te im pružaju psihološku pomoć, kao i potporu članovima obitelji. Stjepan Krajačić, jedan od bivših predsjednika SUH-a bio je suosnivač Hrvatske udruge prijatelja hospicija, koja djeluje od 1999. godine, a i danas je u toj udruzi aktivna predstavnica Biserka Budigam.

SUH ima i predstavnika u Hrvatskoj udruzi za Alzheimerovu bolest te sudjeluje na stručnim skupovima, poput EDUKAL-a itd.

Sindikat umirovljenika i sada provodi niz programa iz zdravstvene prevencije kao što je redovno mjerenje krvnog tlaka jer gotovo 70 % starih ljudi ima povišen krvni tlak i grupe samopomoći (psihološka pomoć i potpora) u lokalnoj zajednici upravo ovih osoba, zatim je tu mjerenje šećera u krvi, kolesterola i triglicerida. Također, osobe s ovim problemima potiče se na redovno okupljanje svaki mjesec, a pritom izmjenjuju iskustva u kontroliranju i dijetama za svoje probleme i rezultati su vrlo dobri. Više od 80 % osoba koje se sastaju u grupama samopomoći drže pod kontrolom svoje zdravstvene tegobe.

Volonterska skrb i humanitarna potpora u lokalnim zajednicama

Dugogodišnji program "Volonterska skrb za starije osobe u lokalnim zajednicama", u organizaciji i provedbi Sindikata umirovljenika Hrvatske i uz koordinaciju Milice Čavkić, provoden je uz financijsku potporu nadležnog socijalnog ministarstva. Prema preglednoj zbirnoj evidencijskoj listi, u ostvarivanju tog programa samo u razdoblju od 2003. do 2011. godine SUH-ovi volonteri su obavili 104 235 pojedinačnih usluga korisnicima i izvršeno je 58 656 pojedinačnih obilazaka korisnika, kojima je obuhvaćeno 26 309 korisnika iz Pule, Rijeke, Splita, Trogira, Vrgorca, Dubrovnika, Slavonskog Broda, Osijeka, Bjelovara, Vrbovca, Sv. Ivana Zelina, Dugog Sela, Samobora, Krapine, Grada Zagreba i dr..

U ostvarivanju programa neposredno su sudjelovale osposobljene volonterske ekipe iz redova mladih SUH-ovih članova različitih zvanja i zanimanja te učenici starijih razreda osnovne škole i srednoškolci koji su posebno educira-

ni odnosno poučeni za izvršenje ovako odgovornih zadaća pri čemu je najveća pozornost posvećena promicanju međugeneracijske solidarnosti.

Ukupno je u provedbi programa aktivno sudjelovalo 1 309 volonterki i volontera, stalno ili povremeno, od kojih je 936 prošlo posebnu edukaciju. U provedbi programa sudjelovalo je i 65 mladih osoba i učenika osnovnih i srednjih škola.

Radi što boljih učinaka u ostvarivanju programa u lokalnim zajednicama izvršitelji su redovito neposredno surađivali s tijelima državne, lokalne i regionalne uprave, zdravstvenim, socijalnim, prosvjetnim i drugim službama te Crvenim križem, vjerskim zajednicama, udrugama osoba s invaliditetom, umirovljeničkim udrugama i drugim odgovarajućim subjektima i pojedincima na terenu, što se pokazalo vrlo korisnim, osobito za osobe s posebnim potrebama.

Volonterke i volonteri razvrstani su u tri kategorije: a) educirani volonteri koji su pružali pomoć i njegu korisnicima u kući, a što se odnosilo na organiziranje prehrane, obavljanje kućanskih poslova, održavanje higijene i drugih oblika pomoći; volonteri koji su prema ocjeni voditelja odnosno organizatora provedbe programa povremeno pomagali korisnicima, a oni su najčešće bili mladi od 65 godina; b) volonteri iz reda stručnog osoblja zaduženog za edukaciju odnosno osposobljavanje novih volontera prema SUH-ovom nastavnom programu; c) liječnici, psiholozi, pravnici, profesori, učitelji, socijalni radnici, patrolne sestre, fizioterapeuti, medicinske sestre i dr.

Usluge koje pružaju SUH-ovi volonteri prilagođene su iskazanim potrebama korisnika. To su uglavnom: *pomoć pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti* (pomoć pri nabavci i dostavi svakodnevnih potrepština, pomoć pri obilasku liječnika i ljekarni, pomoć pri obavljanju jednostavnijih poslova u kućanstvu), *informi-*

ranje o užem i širem okruženju (razmjena informacija, znanja i iskustava, zajedničko čitanje dnevnog tiska i drugih sadržaja), *organizacija i provedba slobodnog vremena* (zajedničke šetnje, razgovori i druženja i ostale zajedničke aktivnosti kao što je posjeta kinu, kazalištu, vjerskoj ustanovi i drugo).

Tužno je što je nakon 12 godina djelovanja projekta koji je desecima tisuća starijih osoba olakšao svakodnevicu, novi sastav nadležnog ministarstva olako odustao od simbolične potpore projektu. Ipak, razumijevanjem dijela lokalnih vlasti, ideja o volonterskoj skrbi za starije osobe ipak preživljava.

Primjerice, u Vodnjanu već godinama djeluje Dnevni centar za starije osobe "A. Cecon" koji vodi SUH, uz podršku gradske uprave. U Splitu podružnica organizira volontersku skrb po kućama starijih i nemoćnih. U Puli je osnovana grupa volontera za pomoć bolesnim članovima čiji rad financira grad. A Pazin oduševljava zajednički organiziranim rođendanskim proslavama 80-tog i 90-tog rođendana i 50 godina braka svojih članova.

SUH je u svojih 25 godina, osobito u ratnom i poslijeratnom razdoblju, izrazito radio na prikupljanju i raspodjeli humanitarne pomoći. Na SUH-ovu su adresu pristizale brojne donacije u hrani, odjeći, obući, priboru, a osobito u lijekovima i ortopedskim pomagalicama, koji nisu dijeljeni samo članovima SUH-a, već svim potrebitim starijim osobama diljem Hrvatske. Na tom plemenitom poslu ostvarena je suradnja sa Sindikatом umirovljenika Italije, Caritasom Nadbiskupije zagrebačke, ljekarnama i brojnim pojedincima.

I inače se u podružnicama redovito organiziraju mnogobrojne akcije u okviru objektivnih mogućnosti. U svim podružnicama organiziraju se posjete bolesnim i nemoćnim članovima i dijele paketi s prehrambenim potrepštinama. Poznata je i pomoć Caritasa s poklon paketima. Veći broj podružnica brinuo se o nabavi ogrjeva po povoljnijim cijenama i na otplatu, npr. Đakovo i Gorjani. Pazinci su donirali dva televizora stacionaru Doma zdravlja.

Uoči vjerskih ili državnih praznika organizira se obilazak starijih osoba, naročito samaca, s manjim prigodnim poklonom, koji provode aktivisti volonteri SUH-a. Posebno je u ovo moderno tehnološko doba zanimljiv primjer Podružnice Sikirevci, koja svakom članu telefonski čestita rođendan.

Sportske igre umirovljenika

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA: Sindikat umirovljenika Hrvatske već godinama nastoji organizirati sportske igre na nacionalnoj razini, ali do danas je uspio „pokriti“ tek neke dijelove Hrvatske. Sportski duh i tjelesna aktivnost su, uz poticajnu atmosferu kakvu ova natjecanja nude, preduvjet dugom i zdravijem životu. Prvi su to prepoznali Slavonci te započeli organizirati redovite Sportsko-rekreativne susrete u Osječko-baranjskoj županiji, i to 2007. kad je Prve susrete ugostila Podružnica Osijek - Donji grad, 2008. Druge susrete ugostila je Podružnica Donji Miholjac, 2009. Treće susrete Podružnica Vuka, 2010. Četvrte susrete Podružnica Strizivojna, 2011. Pete susrete Podružnica Đakovo, 2012. Šeste susrete Udruga SUH Osijek, 2013. Sedme susrete Podružnica Donji Miholjac, 2014. Osme susrete Podružnica Vuka, 2015. Devede susrete Podružnica Strizivojna i 2016. jubilarne 10. Susrete - Podružnica Osijek. 11. Susreti održani su 2017. godine - Podružnica Đakovo.

„Sportsko-rekreativne susrete organiziramo u granicama naših financijskih mogućnosti uz pomoć Županije Osječko-baranjske, gradova i općina mjesta gdje se susreti održavaju i Županijskog povjereništva SUH-a Osječko-baranj-

ske županije i naravno sponzora kojima se zahvaljujemo. Na susretima se natječemo u disciplinama belot, šah i pikado, žene i muškarci, a svaka podružnica ima pravo dovesti 21 sudionika i rasporediti ih po disciplinama. Uz članove pozivamo i goste pa nas se okupi oko 140 sudionika. Po završetku natjecanja slijedi proglašavanje pobjednika i nagrade za 1., 2. i 3. mjesto. Nakon toga družimo se uz glazbu i domjenak, naravno, uz slavonske specijalitete. Uobičajeno je da u tom trenutku objavimo i domaćina sljedećih Sportsko-rekreativnih susreta“, izvijestio je ponosno Mato Obradović, županijski povjerenik.

SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA: Godine 2009. održani su 1. Sportski susreti članova Sindikata umirovljenika Hrvatske Splitsko-dalmatinske županije. Na prekrasnim sportskim terenima hotelskog kompleksa „Medena“ u Trogiru održana su takmičenja na otvorenom u balotama, a u atriju hotela snage su odmjerili takmičari u pikadu, stolnom tenisu, šahu i kartama (briškuli i trešeti). U svim disciplinama su sudjelovale muške i ženske ekipe članova SUH-a. Sudjelovale su sve podružnice Splitsko-dalmatinske županije sa 120 natjecateljica i natjecatelja. Nakon završetka natjecanja održana je svečana večera na kojoj su pobjednicama i pobjednicima podijeljene diplome. I ovi su susreti dobili i međunarodno značenje jer su im za čitavo vrijeme trajanja prisustvovali predstavnici SPI-CGIL iz Italije regije Marcha.

2. Sportski susreti SUH-a Splitsko-dalmatinske županije održani su u Splitu. Igrama je prisustvovalo 250 natjecateljica i natjecatelja uz podršku stotina navijača. Dodijeljeni su pehari, zahvalnice, pokloni podružnicama za sudjelovanje. Predsjednica podružnice Asja Tomin razmijenila je poklone s predsjednikom talijanskog Sindikata umirovljenika iz Ancone, čime je ovaj događaj dobio i međunarodno obilježje. U sklopu sportskih susreta organizirana je izložba umjetničkih radova umirovljenika.

3. Sportski susreti održani su u Omišu, povodom Međunarodnog dana starijih osoba, iako ovaj put nažalost, bez nagrada. 4. Sportski susreti održani su u Vrgorcu u listopadu 2012. godine. Peti susreti održani su u Žrnovnici 28. rujna 2013., šesti u Trogiru 18. listopada 2014., dok su Glavice kod Sinja imale čast ugostiti 7. Sportske susrete 3. listopada 2015. Osmi Sportski susreti u listopadu 2016. okupili su više od 200 umirovljenika u kampu Ribnjak kod Omiša, dok je na 9. Susrete, održane 30. rujna 2017. u Vrgorcu, pristiglo 240 umirovljenika, što pokazuje rastuću sportsku aktivnost kod osoba treće životne dobi u Dalmaciji.

ISTARSKA ŽUPANIJA: Istrijani su se dugo spremali i konačno krenuli s Prvim sportskim igrama članova SUH-a Istarske županije 11. rujna 2010. u Mariji na Krasu, kraj Umaga, gdje je sudjelovalo 56 ekipa iz devet istarskih podružnica sa 132 natjecatelja i 28 voditelja, a bodrio ih je 131 navijač. Druge sportske igre održane su u Poreču 8. listopada 2011. uz 127 natjecatelja i voditelja te 126 navijača, a Treće u Puli 7. listopada 2012. Četvrtе igre održane su u Novigradu 10. listopada 2013., Pete u Fažani 27. rujna 2014., Šeste u Medulinu, 10. listopada 2015. na kojima se okupilo 14 ekipa iz 11 podružnica, a u istom sastavu su se susreli i na Sedmim sportskim igrama u Pazinu koje su se održale 23. listopada 2016.

Osme sportske igre SUH-a Istarske županije u Vrsaru (7. listopada 2017.) ugostile su oko 300 sudionika, od čega 220 natjecatelja. Članovi istarskih podružnica odmjerili su snage u boćanju, kartanju, pikadu, šahu i stolnom tenisu.

„Na prvim igrama održano je natjecanje u boćanju, kartanju (briškula i trešete), pikadu i remiju, a gotovo u svim disciplinama nastupale su muške i ženske ekipe. Na drugim igrama povećan je broj natjecanja u stolnom tenisu. Za osvojeno prvo mjesto po disciplinama dodjeljivan je pokal, a za drugo i treće diploma te pokal za ukupnog pobjednika. Uz sudionike, obično bi se pridružili predstavnici lokalnih vlasti i predstavnici talijanskog sindikata umirovljenika SPI-CGIL. Inače, usvojene su opće odredbe i pravila sportskih igara. Naravno, na kraju svakih igara slijedi druženje uz glazbu i ples“, naglasio je županijski povjerenik Vladimir Buršić.

BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA: „Svoje“ Sportsko-rekreativne susrete organizira samostalno i Županijsko povjereništvo SUH-a Brodsko-posavske županije od 2010. godine. Na Prvim susretima u Grabovcu okupilo se čak oko 300 sudionika, a 2012. Drugi sportski susreti održani su u dvorani Vijuš u Slavonskom Brodu s oko 150 sudionika. Obnovljeni sportski susreti su održani 2011. godine na jezeru Petnja s oko 150 sudionika. Osim standardnih disciplina - belot, pikado, šah, ovdje su se nadmetali i u trčanju u vrećama, potezanju konopa za žene i muškarce, nošenju jaja u žlici, te i u kuhanju čobanca koji su sudionici na kraju, uz piće i glazbu, u slast pojeli. „Daljnja sudbina susreta nažalost ovisi o mogućnosti financiranja takvih manifestacija koje unose veliku radost umirovljenicima članovima SUH-a i katkad su jedini oblik druženja za dio njih“, napominje predsjednik Županijskog povjereništva Brodsko-posavske županije Stjepan Rakitić.

Sportski susreti SUH-a Brodsko-posavske županije na jezeru Petnja kod Sibinja održani su 28. rujna 2013., a osim ovoga, susreti su održani i u Staroj Gradiški 4. listopada 2014. Nažalost, nakon početnog zamaha su posustali.

GRAD ZAGREB: I umirovljenici metropole pridružili su se organiziranju aktivnosti koje potiču i jačaju sportski i natjecateljski duh. Tako su prvi Sportski susreti Povjereništva SUH-a Zagreb održani 19. listopada 2013. u sportskoj dvorani Kvatrić u Šubićevoj ulici. Na njima je nastupilo 77 natjecatelja iz sedam zagrebačkih podružnica SUH-a u četiri discipline: šah, belot, pikado i seniorski višeboj (bacanje kolutova na štap, vođenje nogometne lopte i bacanje loptice u koš).

Po istom principu su 27. rujna 2014. u Studentskom Gradu održani i 2. Sportski susreti, koji su ugostili ekipe iz osam podružnica, dok je godinu kasnije (3. listopada 2015.) na istome mjestu broj ekipa porastao na 11, a povećao se i broj sportskih disciplina: pikado, viseća kuglana, bacanje kolutova na štap, slalomsko vođenje nogometne lopte, pucanje na gol, slalomsko vođenje košarkaške lopte, bacanje lopte u koš i slalom u nošenju jajeta u žlici.

Isti domaćin (Podružnica SUH-a Studentski Grad) je u OŠ Vjenceslava Novaka organizirao i četvrte Sportske susrete 8. listopada 2016. Jedanaest ekipa natjecalo se u visećoj kuglani, bacanju loptica u koš, pikadu, nošenju jajeta u žlici, pucanju lopti u gol, nabacivanju kolutova i potezanju konopa. Posljednji Sportski susreti Povjereništva SUH-a Zagreb održani su 7. listopada 2017. Na njima su se pridružile i ekipe iz podružnica SUH-a Zagrebačke županije, pa je tako nastupilo trinaest ekipa s ukupno 100 natjecatelja i skoro istim brojem navijača.

Iz ovog popisa je vidljivo kako entuzijazam i sportski duh kod starijih osoba rastu. No kad je u pitanju organizacija i logistika, taj entuzijazam splašnja. Dok su po nekim županijama Sportski susreti, uz popratni kulturni i zabavni program, organizirani svake godine na drugome mjestu, u Zagrebu jedno podružnica SUH-a Studentski Grad održava sportski duh umirovljenika Grada na životu. S obzirom na to da neka Županijska povjereništva SUH-a još nisu u financijskoj ili materijalnoj mogućnosti organizirati sportska događanja, teško će biti ostvariti želju Sindikata umirovljenika Hrvatske za organiziranjem godišnjih Sportskih igara na razini cijele zemlje, po uzoru na inozemstvo.

Nagrade SUH-ovcima

Od osnutka nagrade „Srce sindikalne solidarnosti“ 1992., Sindikat umirovljenika Hrvatske je gotovo svake godine kandidirao neke od svojih najaktivnijih i najzaslužnijih članica i članova, a oni su nerijetko i dobili to aktivističko priznanje. Tako je 1995. godine povelju dobio dugogodišnji talijanski prijatelj SUH-a Giancarlo Grazia iz SPI-CGIL, zajedno s kolegom Nucciom Ribaudom. Već sljedeće 1996. godine, povelju je dobila vrbovečka podružnica SUH-a. Godine 2000. povelju „Srca“ dobio je Željko Matagić, povjerenik sisačke podružnice SUH-a, a 2001. Katarina Klawi, dobrotvorka iz Njemačke koja je surađivala sa SUH-om. 2004. je povelju dobila Renata Bagatin iz SPI-CGIL, a 2007. Ljubomir Šergo, legendarni županijski povjerenik SUH-a za Istarsku županiju. 2012. Neta Žiković iz pulske podružnice dobiva povelju za svoj „srčani“ rad. Ivan Bakica Đildo iz Trogira dobio je povelju 2013., splitska udruga SUH-a 2014. godine, 2015. Podružnica SUH-a Roč, 2016. voditelj Pravnog savjetništva SUH-a Milan Tomičić, a 2017. predsjednica Gradskog povjereništva SUH-a Zagreba Biserka Budigam.

Mnogi su aktivisti primali odlikovanja, nagrade i priznanja. Npr. 2010. godine je naš pokojni gospodar Ivan Sršen odlikovan ordenom reda Ante Starčevića za doprinos razvitku hrvatske državotvorne ideje, ali i za svoj dugogodišnji rad u Sindikatu umirovljenika Hrvatske, dok su 2012. odlikovanja Red hrvatskog pletera dodijeljena u prigodi 20. godišnjice SUH-a osnivačima i prvim predsjednicima, pokojnim kolegama Jurju Ivankoviću, Ivanu Nahtigalu te posmrtno Stjepanu Krajačiću. SUH je dobio Priznanje predsjednika Republike.

Za što se borimo

SUH-ovi prioriteti

U Hrvatskoj 2017. svaka treća osoba starija od 65 godina nalazi se u zoni siromaštva. Prosječna mirovina iznosi 2 318 kuna, a medijan 2 106 kuna, dok je 52 % mirovina ispod hrvatske linije siromaštva od 2 180 kuna.

Relativna bruto vrijednost mirovine iznosi samo 29 posto (udio prosječne bruto mirovine u prosječnoj bruto plaći), a relativna neto vrijednost je 37,45 % u odnosu na neto prosječnu plaću, što je najniže od svih zemalja bivše Jugoslavije, dok je po ukupnom siromaštvu Hrvatska na europskoj razini nešto bolja od Bugarske.

Najsiromašnije su žene, koje imaju 25 posto nižu mirovinu od muškaraca (EIGE/EU-SILC). Rodni jaz u mirovinama većim dijelom zrcali akumulaciju svih rodni nejednakosti s kojima se žene suočavaju tijekom cijelog života. U dobi od 75 godina stopa siromaštva za žene je dvostruko viša nego za muškarce.

Rastuće siromaštvo se iščitava i iz rastućeg broja umrlih (2 500 umrlih više 2017. nego 2016.), kao i iz visokog udjela starijih od 65 godina u ukupnom broju samoubojstava (40,1 posto). Također, važno je naglasiti kako je 2017. broj preminulih umirovljenika viši od broja novih umirovljenika.

Prvi i najbitniji preduvjet zaustavljanja siromaštva je promjena formule usklađivanja mirovina. Da bi se zaustavio višegodišnji trend pada mirovina u odnosu na plaće, potrebno je hitno izmijeniti formulu usklađivanja i to tako da se pojednostavi način obračuna samo prema indeksu koji je više rastao (plaće i cijene). To bi bilo u skladu s predizbornim obećanjem aktualne Vlade o rastu mirovina prema 50 % prosječne plaće, kao i u skladu sa sadašnjom gospodarskom

i financijskom situacijom u državi. U zadnjih osam godina bruto plaće su porasle 12,10 posto, potrošačke cijene 6,50 posto, a mirovine 8,16 posto - indeks plaće prema mirovinama je čak 148. Taj disparitet posebno je izražen u 2017. godini: plaće su u tom razdoblju porasle 5,30 %, a mirovine 2,75 % - indeks je čak 193. Dakle, nisu mirovine najviše rasle od 2008., već su upravo prošle godine najviše pale.

Drugo, predlaže se **uvodenje novog modela obiteljske mirovine**, prema kojemu u slučaju smrti partnera svatko zadržava svoju mirovinu, a uz nju ima pravo, ovisno o prihodovnom cenzusu, i na 20-50 % partnerove mirovine. S obzirom na to da je od ukupnog broja obiteljskih umirovljenika čak 93,35 % žena, one su najizloženije rastućem siromaštvu, ako se ne uvede ovakav model obiteljske mirovine. Treba naglasiti da je prosječna obiteljska mirovina vrlo niska, samo 1 924 kn, a preživjeli partner ju koristi temeljem zajedničkih 60-tak godina radnog staža.

Treći prijedlog se odnosi na **uvodenje zajamčene minimalne mirovine** koja je postojala do kraja 1998., ali se preimenovala u najnižu mirovinu. Izračun minimalne mirovine vezao bi se automatski za minimalnu bruto plaću, tako da njezin donji prag za 15 godina radnog staža (što je uvjet za stjecanje starosne mirovine) mirovina iznosi 45 % minimalne plaće, odnosno sada 1 548 kn, a za svaku dodatnu godinu staža bi se dodavao iznos jedne aktualne vrijednosti mirovine, 63,88 kn. Time bi minimalna mirovina za 30 godina radnog staža ($1\,548 + 15 \text{ godina} \times 63,88/958 \text{ kuna}$) iznosila 2 506 kuna, a za 40 godina staža ($1\,548 + 25 \text{ godina} \times 63,88$) bila bi 3 145 kuna. Minimalna mirovina bi se odnosila na mirovine stečene radom i plaćanjem doprinosa u Hrvatskoj, a regulativu u vezi obiteljskih i invalidskih mirovina treba razmotriti.

Četvrti prijedlog se odnosi na **nacionalnu naknadu za osobe starije od 65 godina** (tzv. „nacionalna mirovina“). Predlaže se da se ona također veže za minimalnu bruto plaću i da iznosi 30 % bruto minimalne plaće, što je 1 032 kune te da se institut zajamčene minimalne mirovine i nacionalne mirovine uvedu paralelno, kako ne bi došlo do nezadovoljstva umirovljenika koji su stekli mirovine temeljem rada. Ne postoje jasne procjene koliko bi osoba ostvarilo pravo na državnu naknadu, no na potrebu takve mirovine kakvu imaju gotovo sve EU zemlje i više od 110 zemalja u svijetu, ukazuje i podatak da Hrvatska, uz Španjolsku, ima samo 64 postotnu pokrivenost stanovništva starijeg od 65 godina starosnim mirovinama (za razliku od većine EU zemalja koje imaju 90 - 100 posto pokrivenosti).

Peti prijedlog se odnosi na **uvođenje novog cenzusa za dopunsko osiguranje**, jer postojeći nije mijenjan od 2004. godine. Predlaže se da se cenzus usklađuje prema visini hrvatske linije siromaštva, koja je za 2017. godinu iznosila 2 180 kn, a redovito je izračunava i objavljuje Državni zavod za statistiku RH (sada je cenzus za osiguranika - samca 1 939,39 kuna, a prema prijedlogu bi nakon 14 godina porastao za samo 9 posto).

Šesti prijedlog odnosi se na **pravo svih umirovljenika na rad**, što bi značilo rad bez ustege mirovine za sve kategorije umirovljenika pod istim uvjetima, kao što je omogućeno svim kategorijama branitelja. U slučaju nastavka diskriminatorsnog isključivanja prijevremenih starosnih umirovljenika iz prava na rad, osobito stoga što je u Hrvatskoj vrlo niska stopa radne aktivnosti starijih osoba, još više će bujati rad na crno. K tome, nema vjerodostojnog opravdanja isključivanja prijevremenih starosnih umirovljenika iz prava na rad naspram omogućenog rada za tzv. starosne umirovljenike, jer prijevremeni imaju prosječno 4 godine radnog staža i plaćanja mirovinskih doprinosa više nego starosni umirovljenici, a mlađi su 8 godine. Naposljetku, Hrvatska bi umjesto prekarnog rada za mlade radnike (npr. masovni nelegalni rad na određeno), mogla dopuniti potrebe tržišta za takvim oblicima rada zapošljavanjem umirovljenika, umjesto uvozom radne snage.

Sedmo, svima koji su umirovljeni nakon 1. 1. 1999. godine trebalo bi povećati mirovinu za 19 posto, s obračunom razlike od dana umirovljenja, do kraja 2017. Zatim, potrebno je povećati i aktualnu vrijednost mirovine od 1. 1. 2018. za 14 posto, jer su toliko zaostale za rastom plaća.

Svima koji su se umirovili poslije 1. 1. 1999. godine mirovine su bitno niže nego onima koji su to učinili do 31. 12. 1998. Najvažnije promjene koje su se dogodile u prvom javnom mirovinskom stupu međugeneracijske solidarnosti ušle su u primjenu od 1. 1. 1999. godine: podignute su dobne granice za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za pet godina, uz prijelazno razdoblje od 1999. do 2007. godine, uvedena je nova mirovinska formula za određivanje mirovine. Tu se prvi puta spominje aktualna vrijednost mirovine (AVM), s kojom se u konačnici množe „osobni bodovi“ AVM je, dakle, faktor koji iskazuje vrijednost jednog osobnog boda, no problem je što je prvotna vrijednost AVM-a izračunata u 56 posto stvarne vrijednosti, što je uzrokovalo kasniji rastući jaz između tzv. starih i novih umirovljenika.

Osmo, od 2009. godine, kad je uveden dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje na mirovine, i to od jedan posto za mirovine niže od prosječne plaće u prethodnoj godini, odnosno od tri posto za one više od tog cenzusa, borimo se

za ukidanje tog nameta. SUH je podnio i zahtjev za ocjenu ustavnosti takvog zakonskog propisa, ali je kao i obično prošao loše pri Ustavnom sudu. Neprekidno zahtijevanje ukidanja doprinosa od ministarstava zdravstva i financija nije urodilo plodom, ali niti prijedlozi da se promijeni način izračuna tako da se doprinos obračunava na iznos koji prelazi prosječnu plaću. Borba se nastavlja.

SUH-ove trajne kampanje

DRUGI MIROVINSKI STUP TREBA BITI DOBROVOLJAN

Umirovljeničke udruge (SUH i MUH) smatraju kako model obvezne kapitalizirane štednje nije dio rješenja, već dio problema hrvatskog mirovinskog sustava. Razloga za ovakvo mišljenje ima mnogo. Borba za transformaciju drugog obvezatnog mirovinskog stupa traje od 2002. godine, kad je model zaživio, s upozorenjima koja su se potvrdila opravdanima.

► Uvođenje drugog mirovinskog stupa je bilo netransparentno

Odluka o uvođenju II. mirovinskog stupa donesena je Zakonom o mirovinskom osiguranju 1998. godine (NN 102/98), s primjenom tek od 1. 1. 2002. godine. Sustav obveznoga mirovinskog osiguranja za starost na temelju individualne kapitalizirane štednje (drugi stup) primijenio se na osiguranike koji su 1. siječnja 2002. godine imali 40 i manje godina, te na dobrovoljne osiguranike, koji su 1. siječnja 2002. godine imali od 40 do 50 godina.

Nije primijenjen na osiguranike koji su 1. siječnja 2002. godine imali više od 50 godina.

Iza svega je stajala Svjetska banka, koja je presudno utjecala na mirovinske reforme u svijetu, posebno na reforme u latinoameričkim i postsocijalističkim zemljama. U vezi hrvatske inačice modela nije bilo kvalitetnih rasprava ni kritičkog promišljanja, a sindikati su bili privučeni visokim donacijama preko Američkog centra za međunarodnu radničku solidarnost, kroz koji se sindikalnim povjerenicima plaćala glavarina za broj potpisa „obrađenih“ radnika, kojima su se pričale bajke o drugom stupu. Time se stvorio privid društvenog konsenzusa oko njegova uvođenja.

► Drugi stup je neisplativ umirovljenicima

Drugi mirovinski stup neisplativ je za sve zaposlene koji imaju ispodprosječne i prosječne plaće, za starije radnike, za žene... To potvrđuju analize brojnih europskih instituta i tijela Europske unije. Zaposleni s visokim primanjima mogu očekivati da će im kroz drugi stup, bio obvezan, profesionalni ili dobrovoljan, mirovine rasti. Samo njima se isplati! Čak i da se, ili kad se, podigne doprinos u drugom stupu, i dalje korist imaju samo oni s visokim plaćama, a preostali većinu mirovine ostvaruju tek u prvom stupu. To u prijevodu znači da će oni s nižim plaćama dobiti i 30 posto nižu mirovinu.

Na temelju podataka o visini plaća zaposlenih, vremenu ulaganja u mirovinski fond te procjene, troškova servisiranja II. mirovinskog stupa (npr. trošak središnjeg registra, trošak društava za upravljanje - što uključuje neshvatljivo visoke plaće i bonuse fond-menadžera, ulazne naknade te kamate na obveznice kao dio tranzicijskog troška itd.), ne računajući gubitke na tržištu kapitala čiji iznos nije javno poznat, realna je ocjena je da će svi osiguranici koji imaju plaću manju od prosjeka ostvariti manje mirovine nego da su ostali u I. stupu. Svi osim onih malobrojnih koji imaju plaće od 3 do 7 puta više od prosječne.

► Drugi stup utječe na BDP i porast zaduženja RH

Reforma po kojoj je uveden drugi stup ne samo da nije riješila problem mirovina, nego ga je potencijalno još i uvećala. Naime, pokazalo se kako bi za uspjeh drugog stupa potencijalno trebalo ispuniti još niz uvjeta koji su u praksi neostvarivi, a to su konstantni rast BDP-a, s tim da bi rast BDP-a trebao biti viši od kamata koje plaćamo na javni dug pa zatim konstantni rast zaposlenosti i čvršći nadzor nad bankama, pogotovo nad HNB-om u vidu ukidanja valutne klauzule i dovođenja kune u realni tečaj. Ovo što danas imamo u mirovinskom sustavu je u potpunosti suprotnosti sa zahtjevima SUH-a, MUH-a, ali i sa zdravim razumom.

Naime, nakon što je iz mirovinskog fonda odvojena četvrtina sredstava (oko 5 milijardi godišnje), država se, da bi isplatila mirovine iz prvog stupa, mora zaduživati i to kod istih tih banaka kojima je prethodno prenijela četvrtinu mirovinskih doprinosa. Na to zaduženje država mora plaćati i visoku kamatu (oko 5 - 6 posto). Praktički država kamatari tako da posuđuje svoj vlastiti novac uz visoke kamate.

Drugi mirovinski stup tako dovodi do povećanja javnog duga. Od uvođenja drugog stupa, samo zahvaljujući njemu, javni dug je porastao za jednu trećinu, a Hrvatskoj je srušen kreditni rejting, a budući da je on srušen porasle su kamate na sve kredite, a ne samo na one koje država diže za drugi stup. S obzirom na to da je srušen kreditni rejting, da su porasle kamate došlo je do usporavanja rasta BDP-a. S obzirom na to da je usporen rast BDP-a došlo je do povećanja nezaposlenosti, a s obzirom na to da je do toga došlo, mladi se iseljavaju u inozemstvo. To je dovelo do toga da su se povećali porezi i trošarine.

► Tranzicijski trošak

Taj izgubljeni novac se naziva tranzicijskim troškom uvođenja drugog stupa, a u Hrvatskoj, kad mu se pridodaju i enormni administrativni troškovi koje progutaju banke i fond-menadžeri, dolazimo do gubitka od 1,6 posto BDP-a godišnje, što do sada iznosi oko 89 milijardi kuna. Jednostavna matematika. Drugi mirovinski stup je ogroman krpelj na javnim financijama, proizvodi čitav lanac negativnih posljedica, koji ispija i truje krv cijelog mirovinskog i društvenog sustava. Znači, 70 milijardi je do sada uplaćeno u drugi stup, a državu to košta oko 90 milijardi tranzicijskog troška. Tko je tu lud?! Prema procjenama tri znanstvenička tima, u konačnici je riječ o 9,3 milijardi kuna gubitka!

Kako je tranzicijski trošak poguban i za održivost mirovinskog sustava, taj se jaz pokušava popuniti parametrijskim promjenama u prvom javnom stupu (npr. povišenje dobi za umirovljenje, smanjivanje mirovina, povišenje stope doprinosa ili eliminacija mirovinskih privilegija), ali se uglavnom vodi kao povećani javni dug te u javnosti nerijetko potencira kao previsoki teret umirovljenika na proračun. Sličan je slučaj bio i u Poljskoj gdje su izračunali da će tranzicijski trošak iznositi 2 % bruto društvenog proizvoda kroz sljedećih 50 godina pa su odlučili ukinuti takav model. Zapadnoeuropske zemlje nemaju takve modele obvezatnog drugog stupa kojim upravljaju banke, niti nagrizaju svoje prve javne stupove.

► Kamatarenje države

Brojni znanstvenici su raskrinkali političku ekonomiju drugog mirovinskog stupa, naglasivši kako je postojeći model mirovinskog stupa greška koju bi bilo

ljudski priznati i ispraviti. Naime ekonomsko stanje ukazuje da je sustav neodrživ. Ekonomski odnosi su narušeni i s niskim BDP-om po stanovniku ne omogućuje se funkcioniranje sustava pa sustav jede sam sebe. U zemlji koja nije imala tržište kapitala i još je pod teretom rata, bilo je apsolutno nelogično od 20 posto mirovinskog doprinosa oduzeti 5 posto i dati ih mirovinskim fondovima pri bankama, od kojih onda vlada posuđuje taj isti novac uz visoke kamate od 5 do 6 posto te ga vraća u prvi mirovinski stup kako bi mogla isplatiti mirovine. Hrvatska ima stopu mirovinskog doprinosa među najnižima u svijetu.

Taj iznos je kamen oko vrata državnom proračunu i da ga nema, odnosno da nema drugog mirovinskog stupa, državni proračun ne bi bio u zoni prekomjernog deficita. Drugim riječima, drugi mirovinski stup nije rješenje za održivost mirovinskog sustava, već je uzrokom njegove neodrživosti. Postojeći model drugog stupa individualne (prinudne i obvezatne) kapitalizirane štednje je ugrozio isplate mirovina, kako postojećih, tako i budućih, kao i državne financije.

► U korist banaka

Nakon što su početkom 2018. objavljeni podaci po kojima je imovina obveznih mirovinskih fondova dosegla 92 milijarde kuna, od čega je 25 milijardi kuna „zarada“ tih fondova, iz mirovinskih su fondova rekli kako je, s druge strane, prvi mirovinski stup u debelom minusu pa se na godišnjoj razini iz poreza isplaćuje gotovo polovica mirovina. No ne kažu pravu istinu: da je najveći dio manjka za isplatu radničkih mirovina stvoren upravo time što je od 2002. godine uveden drugi obvezni mirovinski stup tako što je od 20 posto mirovinskog doprinosa za prvi javni stup međugeneracijske solidarnosti otkinuto pet posto, jedna četvrtina. Već smo rekli da država svake godine 5 % proračunskih sredstava daje bankarima, a to iznosi oko pet milijardi kuna, odnosno od 2002. godine 90 milijardi kuna. Upravo to je uzrok najvećem dijelu manjka za isplatu mirovina iz prvog stupa, a k tome treba dodati troškove kamata i administrativne troškove, te dodamo do 9,3 milijardi kuna gubitka drugog obveznog stupa.

No ovih dana mirovinci skupom propagandom tvrde kako su u plusu unatoč padu Agrokoru, ali paralelno glasno vode kampanju za porast izdvajanja u drugi stup s pet na 10 posto. Također, predlažu da se postojeće mirovine još više smanje, kao i redistributivna prava u prvom javnom stupu. Ističe se da je problem tog stupa u disproporciji uplaćenih doprinosa i generiranih prava, demografskih trendova, niskog stupnja zaposlenosti, pa i prisutnosti porezne evazije koja se reflektira i u manjim doprinosima za mirovine.

Istina glasi - mirovinski fondovi kamatare državu. Pojeli su 30 posto bruto

domaćeg proizvoda. Drugi mirovinski stup je krpelj javnih financija i svih sadašnjih i budućih umirovljenika. S takvim mirovinskim stupom teško je očekivati da će se mirovine povećati na adekvatnu razinu.

Dva paralelna mirovinska svijeta

Hrvatska ima dva paralelna mirovinska sustava, od kojih je većinski tzv. radnički mirovinski fond iz kojeg se mirovine isplaćuju prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (ZOMO), a te su mirovine vrlo niske i oko 52,5 posto njih je ispod hrvatske linije siromaštva koju jednom godišnje utvrđuje Državni zavod za statistiku (2017. - 2 180 kuna). Postoji i posebni sustav od trenutno 18 grupa zakonskih propisa kojima se zaposlenima u određenim sektorima i prema posebnim zakonima omogućavaju pogodnosti i povlastice, posebno povoljni uvjeti za stjecanje mirovine, a to su poglavito saborski zastupnici, akademici, branitelji, pripadnici HVO-a, bivši politički zatvorenici, akademici, sudionici NOB-a, domobrani pomorci, a u novije vrijeme i „osiguranici“ propalog Royala itd. Takav dvojni sustav je nabujao do 175 000 umirovljenika koji mirovinska prava ostvaruju pod povoljnijim propisima, a terete proračun s oko šest do sedam milijardi kuna godišnje. Najviše su mirovine akademika, saborskih zastupnika i branitelja, a ove potonje će, kako je omogućio novi Zakon o braniteljima, rasti i dalje, kako po iznosu, tako još više po broju korisnika.

Zakon o mirovinskom osiguranju koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014., uredio je različite aktualne vrijednosti mirovina za određivanje mirovina koje se ostvaruju isključivo prema odredbama ZOMO-a u odnosu na mirovine koje se određuju odnosno ostvaruju prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju. SUH se godinama zalagao za takvo razdvajanje mirovina; i dijela mirovina po posebnim propisima i mirovina ostvarenih radom prema općim propisima, jer bi se time iskazala veća transparentnost u mirovinskom sustavu. Razdvajanje je provedeno, ali ne do razine pojedinog umirovljenika, što je stvaralo zbrku.

Hrvatski sabor je Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o mirovinskom osiguranju radi izjednačavanja mirovina prema općem propisu i prema posebnim propisima pri usklađivanju mirovina prema svakoj budućoj aktualnoj vrijednosti mirovine od 1. siječnja 2017. ukinuo institut razdvajanja mirovine prema kojem su se mirovine ostvarene prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima razdvajale na dio mirovine ostvaren na temelju staža osiguranja, koji se financira iz doprinosa i na dio mirovine pripadajuće prema posebnom propisu, koji se isplaćuje iz državnog proračuna. Time se opet sve ubacilo u jedan koš, što je fi-

nancijske obveze države za mirovine onih kojima ih je država dala pod povoljnijim uvjetima spojilo u jedan budžet, što je, pak, utjecalo na stvaranje javnog mnijenja kako radničke mirovine „jedu“ javne financije te je stoga zbog loše formule usklađivanja i izostanka drugih solidarnih i redistributivnih mehanizama, odvelo radničke umirovljenike u masovno siromaštvo. Treba naglasiti da čak 27,6 posto umirovljenika po posebnim propisima imaju mirovine više od prosječne plaće, dok istodobno samo 1,4 posto radničkih umirovljenika imaju takve mirovine.

SUH i dalje smatra i inzistira da se mirovine po posebnim propisima koje omogućavaju povoljnije uvjete za umirovljenje i mirovine tretiraju kao državne imovine i izdvoje iz radničkog mirovinskog fonda prvog stupa. Kad bi se to razdvajanje u cijelosti provelo, bilo bi jasnije kako se mirovinskim doprinosima, čak i uz ovako niske stope zaposlenosti i loš omjer zaposlenih i umirovljenika, kad se odbiju mirovine po posebnim propisima i ogroman tranzicijski i administrativni trošak obveznog drugog stupa, ima gotovo dovoljno novaca za isplatu radničkih mirovina.

Zloupotreba i zlostavljanje starijih osoba

Sindikat umirovljenika već godinama vodi borbu za izmjene i dopune Zakona o obveznim odnosima, kako bi se ukinuo institut dosmrtnog uzdržavanja i normiralo ugovore o doživotnom uzdržavanju.

Nakon što su se Pravnom savjetovalištu Sindikata umirovljenika Hrvatske svakodnevno obraćali umirovljenici i druge starije osobe, žaleći se na zlouporabu instituta uzdržavanja, jer su kao primatelji uzdržavanja nerijetko izloženi povredama dostojanstva, prijevarama i zlostavljanju davatelja uzdržavanja, podnesena je 27. veljače 2013. inicijativa ministru pravosuđa Orsatu Miljeniću za izmjenu tog zakona, kako bi se uz ukidanje dosmrtnog, spriječilo da se zloupotrebljavaju ugovori o doživotnom uzdržavanju za biznis lešinarenja te je zatraženo da davatelj uzdržavanja ne može istovremeno imati dva ili više ugovora o doživotnom uzdržavanju i da se ugovoru mora priložiti anamneza nadležnog centra za socijalnu skrb. Iako je tadašnje Ministarstvo socijalne politike i mladih poslalo pozitivno očitovanje, dobivena je i potpora Ureda pučke pravobraniteljice, ali Ministarstvo pravosuđa je odbilo inicijativu, obrazloživši kako je sve u redu.

Krvoločni ples nad imovinom starijih osoba nastavljen je bez kazne. SUH je krajem 2014. godine započeo s projektom „Zaustavimo zloupotrebu starijih osoba!“, u okviru kojeg je tiskao letak, producirao 15-minutni film te educirao više stotina volontera na radionicama diljem Hrvatske. Objavljeno je više stotina medijskih priloga. No unatoč ojačanoj osviještenosti o riziku od ekonom-

ZAUSTAVIMO ZLOSTAVLJANJE STARIJIH!

- ? Nagovaraju Vas da potpišete darovnicu ili ugovor o uzdržavanju!
- ? Potpisali ste ugovor, ali ne brinu o Vama!
- ? Zanemaruju Vas i zastrašuju zlostavljanju, ili Vas na bilo koji način!

NISTE SAMI, MI S

Sindikata umirovljenika

Projekt „Zaustavimo zloupotrebu starosti“
od Ureda Vlade RH za ljudska prava i

**Nemojte šutjeti i trpjeti,
nemojte kriviti sebe
i živjeti u strahu,
imate pravo reći NE
ili potražiti pomoć**

- * **Financijsko odnosno materijalno zlostavljanje** je zloupotreba starijih osoba danas je **sve češća pojava u starijoj populaciji**, a nerijetko za sobom povlači i psihičko i fizičko zlostavljanje.
- * **Materijalno zlostavljanje** često biva prikriveno legalnim formama poput oporuka, ugovora o darivanju, a osobito sve učestalijim ugovorima o doživotnom i doživotnom uzdržavanju.
- * **Većina ne zna** da potpisivanjem ugovora o doživotnom uzdržavanju Vaša imovina odmah ide u vlasništvo uzdržavatelja.
- * **Stariji ljudi** često bivaju izigrani i prevareni od svojih „dobrotvora“ te dovedeni na rub egzistencije, a neki završe i na ulici.
- * **Nasilje nad starijima** se u čak do 80 posto slučajeva događa u obitelji, a nasilnici su često i susjedi, „prijatelji“ te razni „savjetnici“ i „pomagači“, nerijetko iz grupacija bliskih legalnim strukturama institucionalne i izvaninstitucionalne skrbi.

**Ne
oklijevajte,
nazovite!**

Sindikata umirovljenika Hrvatske
Trg kralja Petra Krešimira IV. 2,
10 000 Zagreb
Telefon: 01/4855-148,
4855-111/kucni 244, 179
E-mail: suh@zg.t-com.hr

**Besplatno pravno savjetovalište
SUH-a**
Milan Tomićić, pravnik
(091/737-6007)

**Besplatno psihološko savjetovalište
SUH-a**
Biserka Budigam, psihologinja
(098/9818-148)

Pučka pravobraniteljica
Trg hrvatskih velikana 6,
10 000 Zagreb
Telefon: 01 4851-855, 01 4851-853
E-mail: info@ombudsman.hr

skog nasilja i prijevara, mamac stjecanja nekretnina je bio prevelik. Sudski su sporovi dugotrajni te uzdržavana osoba prije umre nego dobije presudu.

SUH stoga 3. siječnja 2017. prema novom ministru pravosuđa Anti Šprli ponovno ide s inicijativom za izmjene i dopune Zakona o obveznim odnosima, u kojemu se dodaje puno više normativnih prijedloga, uz naglasak kako se sporovi vezani za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju trebaju smatrati hitnim te presuda donijeti u roku od šest mjeseci. Stigao je odgovor da će se prijedlozi razmotriti kad dođe do izmjena rečenog zakona.

SUH i dalje vodi kampanju, educira volontere, istupa u medijima. Novom ministru Draženu Bošnjakoviću upućuje se 8. travnja 2018. ponovljena, još razrađenija inicijativa, u kojoj se stavlja naglasak i na uvođenje registra ugovora o doživotnom uzdržavanju, uključivanje centara socijalne skrbi, sudske rokove i ukidanje dosmrtnog uzdržavanja. Pitanje je kad će ova trakavica od interesa za određene profesije (socijalni radnici, liječnici, bilježnici, odvjetnici) i rođake i susjede uopće završiti.

Vozačke dozvole

Sindikat umirovljenika je od 2014. godine u neprekidnoj borbi protiv diskriminacije osoba starijih od 65 godina Zakonom o sigurnosti prometa na cestama, nakon što je Kukuriku vlada, pod utjecajem lobija medicine rada, nakon kratke rasprave po hitnom postupku u ljetnim mjesecima uvela obvezni liječnički pregled s cijenom od oko 500 kuna prilikom produljenja vozačke dozvole za svakog vozača starijeg od 65 godina. Teškim radom uspjelo se maknuti tu diskriminatornu obvezu, no odmah po padu socijaldemokratske vlade, početkom 2016. započeo je novi pritisak lobija medicine rada pa je već 22. prosinca 2016. na javno savjetovanje upućen Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o izmjenama i dopunama zakona o sigurnosti prometa na cestama, u koji se ponovno želi ugraditi diskriminirajuća odredba o obaveznom liječničkom pregledu za vozače starije od 65 godina prilikom produženja vozačke dozvole. U obrazloženju se kaže: „notorna je činjenica da nakon 65. godine života dolazi do zdravstvenih promjena koje mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilima“, iako su osobe starije od 65 godina prouzročile svega 10 posto prometnih nesreća.

Biznis lobi je SUH pokušao zaustaviti s pritužbom Uredu pučke pravobraniteljice zadnjeg dana 2016., a nastavio je usmenim i pismenim zajedničkim apealom SUH-a i Matice premijeru Andreju Plenkoviću u veljači i ožujku 2017. da

zaustavi pokušaje ponovnog uvođenja obaveznog zdravstvenog pregleda za vozače starije od 65 godina prilikom produženja vozačke dozvole, jer je to suprotno europskoj praksi, neutemeljeno u prometnim statistikama MUP-a te novi financijski teret za ionako osiromašene starije osobe, osobito stoga što se iskristaliziralo kako je inicijativa za ovaj novi diskriminatorni namet na starije osobe inicirana od strane Hrvatske liječničke komore, u zaštitu interesa lobija medicine rada. SUH je podržao postojeće zakonsko rješenje te postavio pitanje tko bolje od liječnika koji je liječio pacijenta, odnosno izabrani liječnik opće prakse, poznaje zdravstveno stanje pacijenta, kao i njegove dijagnoze, simptome te propisanu terapiju? Sve to je nepoznanica liječniku medicine rada koji prvi put vidi pacijenta, a nema ni uvid u njegov zdravstveni karton pa je stoga pregled površan i isključivo u svrhu zarade (500 kuna).

Europske prakse su različite, iako u nekim zemljama omogućavaju i ograničenja vezana za dob. U Danskoj se vozačka dozvola obnavlja nakon 70. godine *uz potvrdu obiteljskog liječnika*, a u Nizozemskoj nakon 70. godine na pet godina i to *bez liječničkog pregleda*. U Velikoj Britaniji obnavlja se nakon 70. godine *bez liječničkog pregleda*, ali svake tri godine *osobnom izjavom vozača*. I u Finskoj poslije 70. godine obnova ovisi *o potvrdi obiteljskog liječnika*, dok u Njemačkoj, Francuskoj i Belgiji nema dobnog ograničenja.

Uspjeli smo. Planirana izmjena je maknuta iz Nacrta zakona, ali ta borba ostaje otvorena zbog nezaustavljivog apetita lobija medicine rada.

Projekti i kampanje

SUH je od početaka radio na razvijanju projektnog rada, a takav je programski smjer nastavljen te je kroz desetak projekata na nacionalnoj razini omogućena bolja vidljivost u javnosti i jačanje radnih kapaciteta SUH-a na dobrobit umirovljenika i starijih osoba.

► „**Volonterska skrb za starije osobe u lokalnim zajednicama**“, 1999. - 2011., (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti), u provedbi programa u petnaest gradova aktivno sudjelovalo 1 309 volonterki i volontera, stalno ili povremeno, od kojih je 936 prošlo posebnu edukaciju te 65 mladih osoba i učenika osnovnih i srednjih škola, koji su pružali pomoć i njegu korisnicima u kući (104 235 pojedinačnih usluga za 26 309 korisnika).

► „**Dobrosusjedska pomoć učenika osnovnih škola teško pokretnim, nepokretnim i na druge načine ugroženim osobama-samcima**“, 2003./2004., (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti), svrha je da se ost-

vari međugeneracijska suradnja u desetak gradova na volontiranju učenika za potrebite starije osobe.

► **„Prevencijom do zdravlja“**, 2003. - 2008., (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti), u suradnji s predstavnicima lokalnih zajednica te drugih institucija, organizacija i udruga SUH je organizirao odabir i edukaciju volontera koji su organizirali i pružali pomoć pri nabavci i dostavi svakodnevnih potrepština, obilasku liječnika i ljekarni, obavljanju jednostavnijih poslova u kućanstvu); informiranje o užem i širem okruženju, organizacija i provedba slobodnog vremena (zajedničke šetnje, razgovori i druženja, ostale zajedničke aktivnosti - posjeta kinu, kazalištu, vjerskoj ustanovi i drugo), u vlastitim kućanstvima ili u domovima za starije i nemoćne.

► **„Ja sam europski umirovljenik, ja sam europska umirovljenica“**, 2012., Zagreb, Pula, Osijek i drugi gradovi, (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova), vođena široka kampanja za glasanje za pristupanje Europskoj uniji usmjerena na starije osobe; letak, program, budžeti i okrugli stolovi za ukupno 500-tinjak sudionika.

► **„Zaustavimo zlorabu starijih osoba“**, 2014./2015., (Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH), letak, produkcija 15-minutnog filma „Pevareni i poniženi“ emitiranog na više televizija, primarna pravna pomoć potencijalnim i aktualnim žrtvama te psihološko savjetovanje, edukacija 150 parova volontera za savjetovanje potencijalnih žrtava, poslana inicijativa za zakonske izmjene kojima bi se ukinulo dosmrtno uzdržavanje te detaljnije reguliralo doživotno uzdržavanje.

► **„Sigurnost u trećoj dobi: Kako izbjeći rizike pri raspolaganju imovinom“**, 2015./2016., s Hrvatskim pravnim centrom (HPC), Gradskim društvom Crvenog križa Zagreb, Centrom za socijalnu skrb Zagreb i udrugom Radio mreža (Ministarstvo socijalne politike i mladih), nastavlja se borba protiv ekonomske zlorabe starijih, osobito kroz ugovore o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju, trenirano stotinjak osoba za savjetovanje potencijalnih žrtava.

► **„Institucionalna podrška“**, 2016. - 2018., (Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, trogodišnji projekt za zapošljavanje mlade osobe (novinara, stručnog suradnika u udruzi), podignuta je kvaliteta „Glasa umirovljenika“, a i pojačani su kapaciteti za daljnje prijave na projekte te sudjelovanje u javnim raspravama i savjetodavnim tijelima.

► **„Važno je znati sa 65+“**, 2016./2017., s Hrvatskim pravnim centrom (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku), cilj je povećanje sigurnosti i osnaživanje osoba treće dobi širenjem informacija i pružanjem pod-

rške radi sprječavanja da postanu žrtvama zloporaba i zlostavljanja, održano je 15 tribina za građane Zagreba, Dugog Sela, Krapine, Bjelovara, Slavonskog Broda i Rijeke, održano i pet radionica grupne psihosocijalne podrške.

► **„Kako do dostojanstva - vodič za socijalna prava starijih osoba“**, 2017., (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku), upoznavanje starije populacije s njihovim pravima, kroz specijalizirane dvije stranice u Glasu umirovljenika te pet radionica diljem Hrvatske u suradnji s lokalnim Centrima za socijalnu skrb koja je odgovarala na pitanja.

► **„25 godina borbe za prava starijih osoba“**, 2017., (Grad Zagreb), povodom 25-te obljetnice SUH-a održana brojna događanja, producirani film o 15 godina borbe, objavljena knjižica, dodijeljena brojna priznanja na svečanoj skupštini, održana tribina „Grad Zagreb za svoje seniore“ te „Trka za dostojanstvo 50+“ na kojoj se okupilo oko 300 natjecatelja. U tjednu „Dana otvorenih vrata“ u Zagrebu je čak pet podružnica svakim danom prezentiralo svoje aktivnosti.

► **„info.HZMO“**, 2008. - danas (Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje), u Glasu umirovljenika se u svakom broju na dvije stranice objavljuje informativni prilog s najnovijim informacijama iz mirovinskog sustava.

► **„Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja“**, 2008. - danas (Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje u svakom broju na tri stranice u koji objavljuje detaljne informacije o pravima pacijenata te novostima iz zdravstvenog sustava.

► **Projekti na lokalnoj razini** - na razini ogrankata, podružnica i županija diljem Hrvatske svake se godine prijavljuju i odobravaju brojni projekti, usmjereni na volontersku pomoć, zdravstvenu preventivu, programe socijalne uključenosti itd. koje pospješuju kvalitetu života starijih osoba u zajednici.

Pogodnosti za članove

U posljednjih nekoliko godina SUH proširuje mrežu svojih ugovornih partnera koji omogućuju članovima korištenje usluga po nižim cijenama. Posebnim povlasticama za umirovljenike i starije osobe omogućen je lakši pristup određenim sadržajima, koji bi po redovnim cijenama bili nedostižni osobama treće dobi.

Povlastice uključuju razne usluge, od boravka u toplicama i medicinskih tretmana do kulturnih događanja i nabavke potrepština. S obzirom na to da je SUH pridruženi član SSSH, za 2018. godinu je dogovoreno da njihove povlastice koriste i naši članovi, čime se broj ugovornih partnera penje na stotinjak.

